Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 24 март, 1977 шу. • № 36 (5703). • Мах 2 кеп.

ТАШКЕНТЕРА ДӀАВАХАР

ТАШКЕНТ, 22 март. (ТАСС). Официальни визатаца Танзане ВӀашагӀкхийттача Республике водаш вола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный тахан Ташкентера дӀавахар.

Аэродроме Н. В. Подгорныйн цунна улувбаьнна болха нахи накъабозхаш вар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат Узбекистана КП ЦК хьалхара секретарь Ш. Р. Рашидов, кхыбола официальни нах.

Цу дийнахье а город Арушу (Танзани) дӀакхаьчав Н. В. Подгорный.

А. Н. Косыгин Хельсинке кхачар

ХЕЛЬСИНКИ, 22 март. (ТАСС). Финляндски Республика Президента У. К. Кекконена вехарах ваха СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин доттагӀалла визитаца тахан укхаза хьакхаьчав.

Хельсински вокзале А. Н. Косыгина накъавена вар Финлянде Президент У. К. Кекконен, премьер-министр М. Миеттунен, кхыбола официальни нах а хӀаьта иштта Финляндера СССР посол В. С. Степанов а.

А. Н. Косыгинца цхьана Финлянде кхаьчав СССР арахьарча торговле министр Н. С. Патоличев, ГКЭС председатель С. А. Скачков, СССР кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра заместитель И. Н. Земсков.

Цу дийнахье а 1917 шера гурахьа В. И. Ленин чуӀийнача Хаканиеми яхача майдан тӀарча цӀагӀарча квартире-музее вахар А. Н. Косыгин. Цӏенах хьалтеха довллача мемориальни улга юхе зизаш даххара церемони хилар.

Советски правительствана керте латтачо В. И. Ленина музее-квартире сийлахьа барий книга тӀа йоазув дир, хӀаьта цу тӀа, белгтала аьлча, йоах: чӀоагГӀа дог тохадолийташ дика хет тхона Владимир Ильича Финлянде яьккха ха иштта сий деш дагайохийташ официальни Ӏаьдалаши «Финляндия — Советски Союз» яха общество хилар. Советски Союза Коммунистически партии кхьчарех тийша хӀама доаца Финлянде паччахьалкхе хьаяра гӀулакха Ӏалaьмате боккхача лоархӀаме хинна социалистически паччахьалкхен хьаьчун чӀоагГӀа сий делга лоархӀ оаха цунах.

Хиетаниемерча кашмашка венок йиллар веннача, Финляндеиен Советски Союзан юкъера доттагӀала гӀулакхаш дегӀадоаладара юкъе доккха дакъа лаьцача Финлянде президента Ю. К. Паасикиеве каш гӀа.

Тахан президентски Двореце переговораш дӀайолаелар А. Н. Косыгинаи У. К. Кекконенаи юкъе.

ГӀомарий аренашка хий диллара боккха теркам тӀабохийт Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза кхаш леладераша. ХӀанз гурахьа дийнача ялата цахаддаш хий дуллаш я насосни станци. Из болх йоккхача говзалца бу дуккхача хана денз цу колхозе поливальщикалла къахьегача марен сесаген Янмурзаевгӏар Ахьмаден Нурбикаси.

СУРТА ТӀА: «Красный пахарь» колхоза поливальщица Янмурзаева Нурбика.

А. ТРУНОВА сурт.

ХОЗАЧА ДЕНОЕХ ПАЙДА ЭЦАШ

Хоза денача хӀара денах бизза пайда а эцаш, кхашкара балхаш сихдаьд Сунженски района механизатораша. Уж йистебаьннаб 20 эзар гектара тӀа тӀунал дӀакъовлаш ма кхаш даьха, культиваци яь, 2 эзар гектар лаьтта юха аьха. Цар дӀайийнай ялата лаьрхӀа цхьа эзар гектар горохи кен, 1100 гектара тӀа доакъара лаьрхӀа кен.

Района боахамашка дӀаболабеннаб хохаш, беттдуаргаш, моша горох, морковкаш, кхыдола баьцадаараш дӀадс.

— Укх шера духхьашха 630 гектара тӀа коартолаш дӀаювргья оаха, — йоах района юрта боахама управлене керттерча агронома П. Шумилова. — Царех 480 гектар коартолаш кхеергья «Путь к коммунизму» яхача колхозе, хӀаьта Галашкарча Орджоникидзе цӀерагӀча колхозе — 150 гектар. Коартолаш дӀас болабеннаб Х. Амриев кулгалеча № 1 йолча баьцадаараш кхедеча бригаде. Уж сихагӀа дӀайийна яхара бригада коллективана гӀо деш ба С. Сенченова механизировании отрядашкара механизатораш.

Масс боахамашка дӀаболабеннаб ялатан силосан лаьрхӀа дӀаювча хьажкӀашта, иштта генараштa лаьттaш кийчде. СССР профсоюзий XVI-гӀча съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильича Брежнева даьча къамаьло хьинар айдаь болча района лаьтта леладераша дош деннад агротехнико ма-яххара ха туллийташи дикен бӀаьстан балхаш чакхдаха, аьнна.

М. РАШИДОВ.

16 апреле — коммунистически субботник

Хьинаре къахьегаргда

Ерригсоюзни коммунистически субботник дола ди хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш дахарца белгалдаккхара доккхий социалистически дехкараш тӀайицад Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша. 16 апреле коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва заводера 1840 болхло, инженерно - технически болхло, гӀулакхера нах. Духхьал цу цхьан дийнахьа цар арахецаргья 32 эзар сома маьха электрофотографически машинаш, шарикови авторучкаш, кхыйола продукци. Шоаш даьккха кхо эзар сом алапи иттагӀча пятилетка фонда юкъедахьа лерхӀ цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

* * *

Укх шера 16 апреле цаӀ санна массава а коммунистически субботнике арабала лаьрхӀар Нохч - ГӀалгӀай гӀишлошъеча управлене СМУ-7 гӀишлонхоша, В. И. Ленин ваь 107 шу дизара хетадаьча цу къахьегама денна дика кийчо еш ба уж. Цар белгалъяьккхай шоаш болх беш хургбола объекташ.

Коммунистически субботник долча дийнахьа гӀишлошъеча участкашка, бригадашка къахьегаш хургва 490 гӀишлонхо, инженерно - технически болхло, гӀулакхера нах. Царех 280 саг гӀишлои - монтажи балхаш деш хургва. Вож 210 саг гӀишлошъеча участкашка лостам беш хургва. Цар бытовни служебнии помещенешта кӀираш тохаргья, басараш хьоккаргда.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа даьккха 7100 сом алапи пятилетка фонда юкъехьоргда.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

МАССАНЕ А МОГАДУ

МАШИНАШЪЕРАША КЪОАБАЛДУ

Аз а са новкъосташа а теркам тӀабахийта ладийгӀар СССР профсоюзий XVI съезде КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлага. Цо цига мел даь къамаьл, профсоюзашта хьалхашка оттадаь дехкараш советски халкъа вахаре боккха лоархӀам болаш да.

Къаьстта белгалдеш дийнад цо къахьегама дисциплина, арахецача продукце дикал, производства эффективность лакхъярах, бахача наьха вахара хьалаш тоадарах, иштта кхыдола дешаш.

Цо советски наха хьалхашка оттадаь дехкараш дег тӀара къоабалдеш хьаллоац тха цеха берригача болхлоша. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тӀайийца дехкараш ханал хьалха кхоачашдергда оаха, йоах машинашъераша.

Ю. ЛАНКИН,
«Красный молот» завода нефтеаппаратурни цеха мастер.

КЕРДА ТОРОНАШ ЛОХАРГЬЯ

Берригa советски нах а санна, укх деношка СССР профсоюзий XVI съезда балхага лаьрххӀа хьожаш ба МагӀалбикера бурувдеттараш. Мехкдаьтта лехараша къаьстта чӀоагӀа дог гӀоздаьнна тӀайийцар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева СССР профсоюзий XVI съезде даь кӀоаргга чулоацам бола къамаьл. Укхаза Леонид Ильича Ӏалaьмате нийса аьлар къахьегама сага дагалаттача эгтара хьамсарчох, цун вахаре керттерчох. Цо къаьгга белгалдаьхар партен паччахьалкхени чухьарча а арахьарча а политика керттера дехкараш, уж кхоачашдеча советски профсоюзаша де дезараш. Л. И. Брежнева цӀаькха а хьагойтар вай социалистически Даьхе хозьяре, советски наьха вахар дӀахо тоадара, дунен тӀа машар чӀоагӀбара коммунистически парте нахаддаш йоакхо елга.

Парте халкъага даь кхайкарал лоархӀ тха бригадерча бурувдеттараша Л. И. Брежнева профсоюзий аргӀанарча съезде даь къамаьл. Тха бригадерча интернациональни коллективо пунна жоп дала лерхӀ кхы а хьинарегӀа къахьегарца, керда торонаш лехарца, пятилетка шоллагӀча шера дехкараш толамца кхоачашдарца, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дуза цӀей кердача къахьегама коталонаца белгалдаккхарца.

Ш. ЭСМУРЗИЕВ,
МагӀалбика бурувдеттача управлене мастер, КПСС XXV съезда делегат, СССР Лакхехьарча Совета депутат.

Укх деношка Назрановски трикотажни фабрика болхлоша чӀоагӀа уйла тӀаяхийта Ӏомаеш я XVI профессиональни Союзий съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад. Фабрика хӀара цехерча, участкерча болхлошта из дӀайовзийташ ба агитатораш, политинформатораш. Царех цаӀ я КПСС XXV съезда делегат, хӀамаш тегача цеха агитатор Орцханова Зоя.

Новкъоста Л. И. Брежнева профсоюзий XVI съезде яьча доклада тӀа дувцачо къаьгга хьахьокх дунен тӀа машар хилийтара, советски наьха хьалторо тоаяра парте XXV съезде белгалдаьхараш дизза кхоачашдеш хилар, яхаш дувц болхлошта агитатора Ахьмада Зояс.

Профсоюзий XVI съезде Л. И. Брежнева даьча къамаьло чӀоагӀа дегаш гӀоздаьхаца трикотажни фабрика болхлоша лаьрхӀад тӀа-тӀа къахьегамен производственнии дисциплина тоа а еш, шоай торонех, кхоачамех, хӀара балха минутах, оборудованех бизза пайда ийбе, Октябра 60 шу дузача дезача цӀейна дика къахьегама совгӀат кийчде. Цу дезача дента шин шера план кхоачашъе дехкараш тӀайийцад дуккхача болхлоша.

Фабрика коллектив а къаьстта дика къахьегаш я укх юбилейни шера. Шин бетта планал совгӀа ара я хийца цо маьхала наьккхай 100 эзар издели. ХӀаьта хьалхарча квартала план 25 марта кхоачашъе лерхӀ фабрика болхлоша. Из да цар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева профсоюзий XVI съезде яьча доклада луш дола жоп.

СУРТА ТӀА: агитатор, КПСС XXV съезда делегат З. Орцханова болхлошта Ӏомаеш я новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОВ. Г. М. СУХАРЕВНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Дуккхача шерашка беркате Ӏилман-педагогически болх барахи республика общественно-политически вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла геолого-минералогически Ӏилмай доктора профессора **Сухарев** Григорий Михайловича — академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта института мехкдаьттапромыслови геологеи гидрогеологеи кафедра заведующена.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный,
23 март 1977 ш.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМАШ

Хургболча хьувкъама йоакхо а еш, бӀаьстан балхаш бӀубенна дӀадоладаьд Сунженски района Шеча Эскара цӀерагӀча колхоза кхаш леладераша.

ТӀоадал 2000 гектара тӀа дӀа а къайла, хӀаьта 1000 гектара культиваци а яь, цар хӀанзлехьа дӀайийнай: горох — 30 гектар, моша горох — 25 гектар, кен — 50 гектар, хох — 5 гектар, свекла — 3 гектар, морковь — 1 гектар. Из болх толамца чакхбоаккхаш къаьстта доккха дакъа лаьцар производстве хьалхалаттача механизатораша Крыльцов Владимира, Ефимов Олега, Лысенко Виктора, кхычар.

М. ЦУРОВ.

КЕРДАЧА КО ТАЛОНАШКА

СССР ПРОФСОЮЗИЙ XVI СЪЕЗДЕ

21 марта сайрийнарча заседане съезда делегаташа ладийгӀар профсоюзий Центральни ревизионни комиссе яьча отчетага. Доклад йир комиссе председатела **Е. Ф. Гугинас.**

Цул тӀехьагӀа ВЦСПС-ен Центральни ревизионни комиссеи докладаш ювца болабелар. Пренешка эгтара хьалха къамаьл дир профсоюзий Московски городской совета председатела **Л. В. Петрова.** Вайна массанена а, аьлар цо, чӀоагГӀа дег чу дижар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева боккха чулоацам болаш, дог гӀоздоаккхаш дола къамаьл. Цо кердача низаца хьахьекхар советски халкъа доккхийча, кхолламаш деча творчески низех бола ленински парте тешам, белгалбаьккхар мехка экономически социальни вахара даькъера профессиональни союзий боккха лоархӀам.

Оратора дийцар пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тӀаерзаьча москвичий социалистически яхь хьакъехьа, КПСС XXV съезда решенеш толаме чакхъяха лаьрхӀа уж хиларах. Москверча делегаце цӀерагӀа Л. В. Петрова предложени елар отчет еча юкъагӀара ВЦСПС болх къоабалбе.

Ленина орден лелаеча В. И. Ленина цӀерагӀча Костромской льнокомбината ткачихас Социалистически Къахьегама Турпала **В. Н. Плетневас** хоам бир, КПСС XXV съезд хинначул тӀехьагӀа шу дузаш ше кхаьна шера планаш кхоачашъяь хиларах. Из толам цун даькъала бийцаб Леонид Ильич Брежнева. Шин торонаш юххье денз юха лархӀа а лаьрхӀа, кхы а доккхагӀа толамаш доахилга социалдир хьалхалаттача болхлочо: шин пхе шера план Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш чаккъяккха, хӀаьта укх пятилетке ерригаш а кхойтта шера заданеш кхоачашъе лаьрхӀад.

Советски болхлой класса викал йолча цо дег чухь эгӀазал йолаш харцдир СССР-е сага бокъонаш «телхаю» яхаш буржуазни пропаганда кьадага а лувцаш дувца доацараш. Советски халкъ, аьлар цо делегаташа деттаи тӀоараш а долаш, — шин мехка бокъонца вола да. Капиталистически дунен тӀа сага кхыметтел вӀалла цага а йохаргйоаца бокъонаш йолаш да вай!

Съездага дег тӀара моаршал луш къамаьл дир профсоюзий Дерригдунен федерапе (ВФП) председатела **ЭНРИКЕ ПАСТОРИНОС.** Шун съезд дӀайолаеннай, аьлар цо, къахьегамхойи дерригa прогрессивни адамаши Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар — къаман Ӏазапах халкъаш мукъадахара зама, капиталистически эксплуатацех къахьегамхой мукъабахара зама хьа а йийлла низий соотношени овлангара денз хийца йола исторически событи белгалъяккха кийчлуш долча хана. Оратора белгалдаькхар, СССР-ои кхыча социалистически мехкашен даьха толамаш дерригача дунен тӀарча къахьегача адамаштен халкъаштен хьал-торо тоаяр духьен социальни прогресс бахьан долаши цар лоаттабеча къовсаме йоккха стимул хилар.

Машара низаша, эгтара хьалхарча аргӀанна СССР-ои кхыча социалистически мехкашен, аьлар Э. Пасторинос, доккхийи хоадамболлаш долен толамаш даьхад дунен халкъашта юкъера кхохкам кӀаьдбар духьа, тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш дунен политике чӀоагӀъяр духьа лоаттабеча къовсаме. Из чӀоагӀдаьд Хельсинке хиннача Ерригевропейски совещане исторически соглашенешка.

КПСС ЦК-ас дайтача моаршал тӀарен Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлахи хьагуш ма-дарра, Коммунистически парте дас санна чӀоагГӀа йоакхо еш хиларах дийцар профсоюзни Украински республикански совета председатела **В. А. СОЛОГУБА.** Цо белгалдаьхар яхь вӀаштӀехьяккхара дешаш. Украинерча цукха эзараш йолча къахьегача коллективаша дехкараш тӀайийцад пятилетка шин шера заданеш Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш кхоачашъе. Эзараш предприятешеи объединенешеи встречни планаш тӀайийцай укх шера. Оратора иштта оттадир хӀанзарчар тайпара йола тӀехдика хӀамаш арахецара предприятей безам дукхагӀа тӀабахийтанза барг па хиларах дола дош а.

ХӀанз Москве съездий Кремлевски Дворепе болх беш йолча профессиональни союзий XVI съездо хьахьокх партей халкъен йохаргйоаца цхьоагӀо, советски профсоюзаш КПСС Центральни Комитета гонахьа айхха кхотаенна йолга.

Вай ерригача общественан хӀара советски сага Ӏалaьмате боккха лоархӀам бола дешаш да делегаташа дувцараш. Съезда трибуна тӀара цар дувц КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл, СССР профсоюзий XVI съездага КПСС ЦК-ас дайта моаршал чӀоагГӀа дегаш гӀоздаьнна шоаш тӀаэцарах.

Съезде дувца керттера дош малагӀа да аьлча, из да Советий Мехка эгтара йоккхагӀйолча общественни организацепрофсоюзаша КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча лоаца дакъа да. Делегаташа бӀубенна хьакхайкаду турпалча советски болхлой классо, колхозни ахархоша, интеллигенце парте еча йоакхонна жоп а луш Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара Ерригсоюзни социалистически яхь кхы а шерагӀа йоаржаергхилар, коммунизм хьалъеча ерригача участкашка керда коталонаш йоахаргхилар.

Ленински парте массаза а массе хӀаман тӀехь а тешшаме ког гӀортолга йолаш юс советски профсоюзаш, уж хьинар дола цун гӀончаш я. Керттерча даькъе из маӀан долаш да съезда берригача делегаташа деш дола къамаьл.

— Вай доаккхал ду, — аьлар В. И. Ленина цӀерагӀча Костромской льнокомбината ткачихас, Социалистически Къахьегама Турпала **В. И. Плетневас,** — паргӀатача къахьегама общество, бокъонца демократе йолча общество, хӀара саг кортамукъа волча общество воаш дахаш хиларах. ХӀара советски сага бокъо я къахьега, деша, салаӀа.

Сона дийцац, дӀахо дувцар советски болхлой класса викало, се Японе хилар, цу мехкарча кхалнахаца вӀашагӀеттаялар. Тхона цар дийцачох, нига маӀача наха нийсса болх бича кхалнаха дикка кӀезигагӀа алапи тел. Уж тешаш бацар вайнга хьабе болх бац яхилга фуд хац аьлча, советски наха мах боацаш дарба ду, кхалнаха маӀача наха нийсса алапеш тел, къоанал Ӏалашъяь я аьлча. Капиталистически дунен тӀа вахача сага гӀанахьа а дагадоха йиш йоаца бокъонаш йолаш да вай. Болхлой класс, Советий Мехка берригa къахьегамхой массаза хила а хиннаб, ба а ба, хург а ба Коммунистически партеца цхьана.

22 марта СССР профсоюзий XVI съезд дӀахо болх беш хилар. Президиуме — партен правительствап кулгалхой, ВЦСПС секретараш, производства хьалхалаттараш.

— Социалистически яхь вӀаштӀехьйоаккхилга эргадаьккха тоа а деш, — аьлар профсоюзни Ленинградски областной совета председатела **В. П. Провоторова** — ленинградцаша балха юкъеккхуь дикка дукха керда торонаш. Предприятеша — смежникаша шоайла вӀаши цхьана гӀулакхаш леладелга шерра даьржад. Цо новкъостал ду Саяно-Шушенски ГЭС, БАМ, «Сибирь» яха атомоход, низ бола трактораш санна йола лоархӀаме халкъбоахама объекташ хьалъелга сихде.

Краснодарски края Кореновски района Кирова цӀерагӀча колхоза механизированни звенои звеньевойс, Социалистически Къахьегама Турпала **Н. В. Бобылева** дийцар Кубана боахамашка юртбоахама культурай эгтара боккхагӀа бола хьувкъам кхебара. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу даха ма-доагтӀара накъа дахара яьржача яхьах.

Металлургаша, дерригача советски халкъо санна, тӀатеӀа къахьег пятилетка заданеш кхоачашъяра тӀехьа, аьлар металлургически промышленноста болхлой профсоюза ЦК председатела И. В. Костюкова. Предприятеш технически эргаяьха кийчъярои технологически профессеита интенсификаци ярои, болхлошен специалисташеи творчески къахьегаро Ӏалашдир из дакъа боарамагӀа дегӀаухилга.

Польша профсоюзий Центральни совета председатела **Владислава Кручека** съездага моаршал хоатташ ше къамаьл деш белгалдаьккхар дерригача адамленна дегӀаахара никъ Октябра идеяша тахан хьагойташ хилар.

Советски Ӏаьдала 60 шера советски Казахстано даьхача толамех дийцачул тӀехьагӀа профсоюзий республикански совета председатела **С. М. Мукашева** кӀоаргга даьшхар производственни дешаш, яхь, къахьегамхой салоӀам вӀаштӀехьбоаккхача профсоюзни организацеша чакхдоаха гӀулакхаш.

ГӀишлошъяреи гӀишлой материалий промышленностеи болхлой профсоюза ЦК председатела **И. А. Ланшина** хоам бир гӀишлошта юкъе «Плана юкъедихьар шин ханнахьа хьалдаьдаккха деза» яхача девизагӀа шерра яхь иржарах.

— Вай хӀаране — аьлар № 2 йолча Нижневартовски бурувдеттача балхий управлене бурув деттача мастера, Социалистически Къахьегама Турпала **Г. К. Петрова,** — шин гӀулакхаш, шин къахьегам буст парте XXV съезда решенеша. Нагахьа санна эффективно а дика а Ӏа болх бой — хьо хьай гӀулакха говзанч.

Съездага моаршал делар паргӀатарча немецки профсоюзий объединене Центральни правлене председатела **Гарри Тиша.** Тха делегаце, аьлар цо, чӀоагӀа теркам тӀабахийта ладийгӀар съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлага.

Отчетни юкъа партийни органаша кулгал а деш Белоруссе профсоюзий советашеи комитеташеи, аьлар профсоюзий республикански совета председатела **Н. Н. Полозова,** дикка айбаьб организаторски балха боарам.

Юрта хӀанз цхьаккха юртбоахама производства е общественни вахара участок яц профсоюзаша влияни па еш. Из белгал а даьккха, юрта боахама болхлой профсоюза ЦК председатела **И. Ф. Шкуратова** доашхаш дийцар юрташкарча профсоюзни организацеша парте аграрни политика чакхйоахача баьча балхах.

Советски наьха вахара хьал дӀахо а тоадара тӀаерзаяь парте экономически стратеги лерргаГӀа чакхъяхарах дийцар СССР Госкомтруда председатела **В. Г. Ломоносова.**

СССР профсоюзий XVI съездага моаршал делар столица къонача ленинцаша.

«Донецкуголь» объединене Абакумова цӀерагӀча шахта очистной забоя болхлой бригадира, Социалистически Къахьегама Турпала **В. Н. Пихтерова** дийцар цо ше а цун бригада болхлоша а кӀор боаккха промышленность дегӀайоалаечеи эргаяьккха тоаечеи къахьегама механизаци еча лаьцача дакъах.

Съезда делегаташка моаршал делар Чехословаке Революционни профсоюзни болама Центральни совета председатела **Карел Гофмана.**

Мандатски комиссе доклад йир цун председатела **А. В. Викторова.**

МосавтоЗИЛа профсоюзни организаце гӀулакхех а цун йоакхонех а дийцар цу производственни объединене профкома председатела **П. Н. Чигрина.**

Профсоюзий Узбекски республикански совета председатела **Н. М. Махмудовас** хоам бир, боамби гулбеча, экономика кхыдола доакъош дегӀадоаладеча республика къахьегамхоша укх тӀеххьарча шерашка дикка доккхий толамаш дахарах.

Вьетнама профсоюзий федерапе цӀерагӀа съездага моаршал делар, цун председатела **Хоанг Куок Вьета.**

Машинаньӏъа транспорта болхлой профсоюзе ЦК председатела **Н. В. Ковалева** дийцар «1976 — 1980 шерашка машинаьӏъа транспорт дегӀайоалаяра хьакъехьа де дезарех» бола КПСС ЦК сопам кхоачашбеча хана дукхагӀа бола профсоюзни болх мукъаш дӀа-юха кхаьар Ӏалашдена бе безаш хиларах.

Тха заводе хьалкхувш латт башха-дика болхлой тӀехье, белгалдаьккхар Дзержинске цӀерагӀча Днепровски металлургически завода доменни цеха воккхагӀволча горновойчо, Социалистически Къахьегама Турпала **С. Ф. Гладкс.** Къахьегама нахь дӀаболабераштa ерригa шоай профессиональни вахарен опыт дӀаялара болхлой тӀахьийхар цо.

Съездага моаршал хоатташ профсоюзий Ерригвенгерски совета генеральни секретара **Шандор Гашпара** белгалдаькхар, шоай социалистически даьхе дегӀайоалаеча, социалистически демократе дӀахо дегӀайоалаеча советски профсоюзаша Ӏадаьмате доккха дакъа юкъедихьа хилар.

ХӀанзара пятилетка — йоккхача масштабийн экономически торонийн пятилетка, аьлар приборостроени, автоматизаци средствайи управлене системайи министра **К. Н. Руднева.** Цо белгалдаьккхар отраслена хьалхашка хӀанз Ӏалaьмате доккхий декхарш латташ хилар.

Съездага моаршал хоатташ къамаьл дир болгарски профсоюзи Центральни совета председатела **Мишо Мишева.**

ГуржегӀа укх тӀеххьарча шерашка хиннача хувцамех оалаш, профсоюзий республикански совета председатела **Т. И. Мосашвиле** уж процессаш чакхйоахача профсоюзий лоархӀамах Ӏилма-технически прогресса цхьайолча проблемаех дийцар.

Социально - экономически дегӀаахара даькъе советски къахьегамхоша даьха толамаш Ӏалaьмате доккхий да, аьлар съездага моаршал хоатташ Африкански профсоюзни цхьоагӀон Организаце генеральни секретара **Деннис Акумус.**

23 марта дӀахо болх беш хилар съезд.

(ТАСС корр.).

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

ДУНЕ ТОХАДАЛИЙТА РЕВОЛЮЦИ

ВАЙ мехка хинна Сийлахь йоккха Октябрьски социалистически революци дерригдунен-исторически лоархIам болаш я, из массаза а Iомаергья капиталистически лоалах шоаш мукъабахар духьа къовсам лоаттабеча берригача къахьегамхоша. XX бIаьшерен — коммунизмо йоккхий коталонаш йоахача бIаьшерен анаюх снйрдаьккха ПаргIатон ала лотабир дунен тIа эггара революционнегIа йолча большевикий ленински парте Сийлахь-боккхача Октябра исторически деношка. Цу турпалча деношта вай дукхагIа гаьна ме доал, дукхагIа лакхлу дунен тIа эггара хьалхарча социалистически революце сийле.

1918 шера январе Советий III Еррнгроссийски съезда трибунера В. И. Ленина хьакхайкадаьд: «Вай Советий социалистически республика чIоагIа латтаргья дунен халкъашта юкъерча социализма бага санна, дерригача къахьегача адамашта хьалхашка хьокхам санна».

Россе болхлой класси къахьега ахархойи Коммунистически парте кулгалца общество дегIаахара керда никъ будлача юхьиг дIайолаяьраш а хинна дIаэттар, цу цхьан ханна шийна нийсса кхы доаца къонахчали турпалали хьа а хьекха.

Советски халкъ — Сийлахьбоккхача Октябра турпалхой хила ма-йоаггIара йола тIехье — цар къонахчали турпалали шийга а ийца, нийсача наькъагIа дода марксизма-ленинизма байракха кIал а этта. Хьалха тIехьабиса мохк хинна Росси, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци яьнначул тIехьагIа дIаяхача юкъагIа низ бола социалистически держава а хинна дIаэттай, коммунизм толаме хьалъеш йоалл. Эггара хьалха латта техника, тIехйоккхий станокаш, тIехнийса прибораш, автоматически, электронно-счетни машинаш, космически кемаш хьадеш бола мохк а хинна дIаэттаб вай мохк. Вай йоккхийча коталоний бухь а хинна дIаэттад дунен исторе чухь шоашта нийса кхы цхьаккха доаца советски наьха кулгаша хьадаьча кемашца - спутникашца турпалаша - космонавташа ЛаьттагIна гонахьа даь наькъаш.

Октябрьски революци котъяларо чIоагIа влияни яьй эрсий революци шоай эггара тешамегIен бакъи йола цхьоагIонхо хилар гучадаьнача колониальнии шоай мукъагIа доацачеи халкъаша лоаттабеча антиимпериалистически къовсама. Октябро хьайийлай керда, антиколониальни революцейи къаман - колониальни лоала еррига система йохаяреи зама. ТоIадаь доахкача халкъашта бIаргадайра, юкъарча моастагIчоа — империализмана духьаларча экономически дегIадаьккхача мехкий болхлой классацарча эйххача цхьоагIоно кIоарга демократически эргалонаш яра, капитализм юстара а юташ социализмага довлара йоккхий торонаш хьаеллилга.

Вай мехка Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци котъяларо чIоагIа лард еллай дунен революционни процесс дIахьош дола низаш хьарсам чу, Советски Союз дунен социализма система, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама, къамий-кортамукъален болама дерригача мехкашца цхьана вIашагIтохара.

ХIара денна чIоагIлуш йолча цу низий цхьоагIонах латт дунен революционни процесс— Октябрь котбаьлча денз Iалаьмате сиха дегIакхувла йолаяь хьаст.

Цу тайппара, Октябрьски революце хьакхелла дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхаьалкхе дунен халкъашта юкъерча хьала, паччахьалкхенашта юкъера юкъмоттиг вIашгIехьъяккхара тIа-тIа кIоаргагIа воздействи еш йола йоккха фактор а хинна дIаэттай. Дунен халкъашта юкъе цо чакхдоаха гIулакхаш шоаш ма-дарра цхьана леладу доттагIала гIулакхаш чIоагIдаран дегIадоаладарaи, машар чIоагIбара, тешам боврн тIемашн адамий вахара юкъера дIадахара тIадерзадаь да.

«Октябрьски социалистически революце, — аьннад Л. И. Брежнева Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаяьча КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета торжественни заседане ше доклад еш, — чIоаггIа дIахьалха теттад дунен еррига общество дегIаяр, сихбаьб революционнии кортамукъалени къовсама лелам. Цун байракха кIал Октябрь котбаьннача марксизма - ленинизма идеяш тахан миллионаш болча наьха хьаькъалашкен дегашкен ессай, кхолламаш ду боккха низ а хинна дIаэттай».

Ший баьчча, сийлахь-доккхий васкеташ кхоачаш а деш парте хьаяьй Советски Социалистически Республикай Союз — къамий политика толара къаьгга образец.

СССР халкъий интернациональни вошал техкад Сийлахьбоккхача Дай-мехка тIема шерашка. ДаьргIа вола моастагIа — фашизм, эша а яь, Советски паччахьалкхено лоацача хана ерзайир тIемо яь хала човнаш, доккхий толамаш даьхар чурчен арахьарчеи политика дерригача доакъошка.

Вай мехка хьахиннай керда исторически юкъарал — советски халкъ. Цунна ларде улл хьалхле лелаяра дакъа болхлой классага а долаш вахархойи интеллигенцеи йохаргйоаца цхьоагIо, мехка дерригача халкъийи народностийи доттагIал.

Халкъашца - вежарашца оагIув оагIох а теха керда вахар хьалдеш боахк Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Исторе чухь хIанзалца цIаккха а хинадац вай мехка къамаштеи халкъаштеи юкъе вIаштIехьдаьнараш санна дола вIаши юкъера гIулакхащ, царна юкъераяр санна йола духовни гаргало. Цар доттагIали вошали чIоагIденнад Октябрьски революце алана юкъе.

Вай мехка экономикеи културен боарам боацаш чIоагIа айеннай нийслагIча пятилетка сийлахь - йоккха программа кхоачашъяр бахьан долаш.

Коммунистически парте кулгалца нийслагIча пятилетке керда гIа баьккхаб коммунизма материально - технически база хьаеча, халкъа вахара боарам лакхбеча, мехка кхерамзле Iалашъеча.

КПСС XXV съезда исторически решенеша хьинар айдаь болча советски наха тахан рапорташ тел шоаш даьхача къахьегама толамий хьакъехьа. Вай республика дуккхача промышленни предприятей, гIишлошъечен транспортнии организацей, колхозийи совхозийи коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй иттлагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш.

Сийлахь - боккхача Октябра Даьхено революционни цIей белгалдоаккх СССР арахьарча политико боарам боацаш йоккхий коталонаш яьхача хьалашка, халкъа творчески ниваш чIоагIа тоадейна а долаш. Дунен халкъашта юкъе хIанз санна доккха сий долаш хIанзалца цIаккха а хиннабац вай мохк. Советски наха дегтIара баркал оал партена, КПСС Централии Комитета, цун Политбюрона, Л. И. Брежневна машар, кхерамзле, корта бола гIулакхаш цхьана леладелга Iалашдара цар хьега къа бахьан долаш.

Коммунистически парте хьаькъал, цо Iилман наькъаца ду кулгал, доллача хIаман тIехь коталонаш йоахача ленинизма идеяшта из тешаме хилар — уж сийлахь-доккхий лерхIараш вай кхоачашдергхилара бола тешам.

Ленина идеяша, Сийлахьбоккхача Октябра идеяша снйрдабоах советски халкъа, Iазапан эксплуатаценеи кIалхара бовлар духьа, паргIато, демократи, машар, доттагIал, социализми коммунизми бахьан долаш къовсам лоаттабеча дерригача дунен къахьегамхой никъ.

Социализм хьалъеча шерашка промышленни производства объем вай республике 110-зза лакхъеннай. Цу юкъа доаккха мехкдаьтта 20-зза, арахеца машиностроене продукци — 1800-зза, кхачан промышленноста продукци — 240-зза дукхагIа хиннай.

Советски Iаьдал латтача шерашка цу юкъа доккхий хувцамаш хиннад республике Iилмеи культуреи дегIайоагIача. Шин вузе, 12 юкъерча специальни дешара заведене, 470 общеобразовательни школе, дешара кхыча заведенешка хIанз деша вагIа 360 эзар совгIа саг, е республикера хIара кхоалагIа вола саг. Вузашкеи Iилматохкама учреждененшкеи къахьегаш 2000 гаргга Iилман болхло, царех 30 доктори 350 Iилмай кандидати ва, шоашца нохчий а гIалгIай а болаш.

Советски Iаьдал латтача шерашка Нохч - ГIалгIайчене мехкдаьтта промышленностаца цхьана хьа а хинна дIахо дегIанхай мехкдаьттахимически, электроэнергетически, машиностроительни, яйгеи кхачани промышленность. ХIамаш кхоллаш дола низаш сихха дукхагIа хинна хиларах хувцаденнад республика сибат. Хьахиннай керда промышленни городаши болхлой поселкаши. Городашка Аргуне, Назране, болхлой поселке Карабулаке хьаяьй машиностроительни, кхачан, гIишлон индустре предприятеш, дегIаух яйгачеи мехкдаьтта доахачеи промышленноста доакъош.

Октябрьски революци хинначул тIехьагIа дIаяхача юкъагIа хьахиннай болхлой класса йоккха отряд — хьалха латта общества социально - политически низ. Нохч-ГIалгIайчен промышленностера болхлой 1913 шера хиннаращца нийсбича 10-зза дукхагIа хиннаб 1975 шера.

ХIанз республика халкъа боахаме къахьегаш 70 эзар совгIа специалист ва лакхереи юкъера специальни образовани йолаш, хIаьта царех ахаш совгIа — кхалнах.

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, шерра социалистически яхь йоаржаяьй 1977 шера — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача юбилейни шера, керда толамаш дахара экономикеи культуреи дегIайоалаеча, халкъа материальни хьал тоадеча.

Н. КУРБАНОВ,
профессор, исторически Iилмай доктор.

БАЛХА ТIА ХЬАЛХА ЛАТТ КХАЛНАХ

ДIадаха пятилетка хьалхара шу дикача къахьегама толамашца белгалдаьккхар Карабулакски химически реагентий завода болхлоша. Шера план ханал дуккха хьалха, 16 декабре кхоачаш а еш юбилейни шера тIайийца доккхий декхараш толамца кхоачашдара йола лард еллар цар.

Иштта дика къахьегаш дIададаладаьд завода коллективо пятилетка шоллагIа шу а. Валови продукци арахецара шин бетта план 102,5 процента продукци маьхала яккхара шин бетта задани 106,8 процента кхоачашъяьй цо. Предприяте болхлоша планал совгIа маьхала яьккхай итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци.

Тха заводе беррига къахьегаш барех ахаш кхалнах ба. Цар дизза дакъа лаьцад уж толамаш доахача. Хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш хиларца коллективе лоархIаши сийдеши ба къахьегамхой районнии поселковии Советий депутаташ Титовская Лилия Анатольевна, Велякина Валентина Васильевна, Кущева Валентина Петровна, Султанова Лидия Гасановна, халкъа суда заседатель Гоголева Инесса Савельевна. Заводерча кхалнахах 17 саг коммунист я. Царех цхьабараш тайп-тайпарча производственни участкашка кулгалдеш ба. Масала, лабораторе службана керте латт Абрамян Светлана Ивановна, производственно-технически отдела кулгалдеш я Пономарева Любовь Павловна. Иштта тайп-тайпарча отделашта керте латташ ба Тонкогубова Нина Григорьевна, Федяева Прасковья Семеновна, Рудыкина Ольга, кхыбараш.

Доахача къахьегама толамашка хьежжа дукха совгIаташ тийнад заводерча кхалнаха. Павлова Валентина Михайловнана «За трудовое отличие» яха медаль еннай. Дуккхачарна социалистически яхье котбаьннараш яха сийлен Знакаш еннай. ВорхI кхалсага портреташ хьалтеха доахк предприяте Сийлен доска тIа. Царех я Бачметова Лидия, Барциева Клавдия, Плутова Александра, кхыбараш.

Лоацца аьлча, маIача наха нийсса производстве хьинаре къахьегаш ба предприяте кхалнах а. Цар тIагIертта къовсам лоаттабу Октябра 60 шу дузача дезача цIейна къахьегама совгIат кийчдара.

И. КОСИВЧЕНКО,
тха штате йоаца корр.

Грозненски ремонтно-механически завода котельно-сварочни участка болхлошта юкъе дикагIа лоархIачарехи хаддаза социалистически яхье хьалхалаттачарехи я электросварщица Суркова Ася Кузьминична. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шин сменни норма 180 процент кхоачаш ца еш. Октябра дезача цIейга кхачалехьа шин шерен ах шерен план кхоачашъе ше тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачацдергхилар къаьгга хьахьокх цо. ХIанзлехьа дукха хIама ца эшшаш, шин шера задани кхоачашъяьй цо. Иштта къахьегаш йолча Ася Кузьминичнана участка болхлошта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай.

СУРТА ТIА: электросварщица А. Суркова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАР ДУХЬА

Дика ховш да, баьцовгIаш къона йолча хана кхача ца тоъар царна къаьстта чIоагIа Iаткъалга, цудухьа тIайоалача хIамашта Iалаьмате боккхача лоархIаме да дIаювча хана мугIарашта юкъе е бIена удобренеш товсар. МугIарашта юкъе тоссащ йола удобренеш комбинированни сеялкаца тосс. Цо бе-беча яьшкашкара фуи тукаши Iоухача шодилгашка гIолла Iотесс уж, цхьабакъда цу хана фунеи удобренеи юкъе лаьтта отт. Цу тайпара способ дика я, хIана аьлча десташ латта фуи хьалтIахьайна зIиргаши геттара тIера хул лаьттанцарча тухашта, хIаьта удобренешта юкъе а нийслац. Удобренеш дукха хила а езац — гектара тIа 10—20 килограмм.

ХIамаш дIаювча хана мугIарашта юкъе е бIена лоадам боацаш удобренеш тайсача, тIадоагIача ховхача зIиргашта аьттув бола хьалаш нийслу, тIаккха уж сихагIа дегIадоагIа, аьттув боаца хьалаш, масала, лаьттанца цхьан юкъа тIоадал ца тоъар, лазараш, зуламдергашкахьара хула Iоткъам аттагIа лоалу царга. Цул совгIа, тоъал лоацача хана хаьлгий оих дика хул, овлаш чIоагIлу, хIаьта из бахьан долаш торо хул цар лаьттанцарча хьоаналах, къаьстта а удобренеех пайда дикагIа эца.

Халахете я, цу деша лерттIа уйла яц боахамий кулгалхошеи специалисташеи.

Гаьна яц бIаьстан кхашкара балхаш шерра дIадолалургдола ха. ХIаьта культурай фу дIатоссача ханна удобренеш товсара а кийчъяь яьннаяц сеялкаш, дерригача боахамашка уж тоаяь яьннаяле а. Соахка бIаьстан юхье культураш дIаювча хана удобренеш ца а тоссаш дуккхаш дитача Назрановски района совхозашка хинна сурт юха хьалхашка ца оттийтар духьа боахамий кулгалхоша укх юхейнсача кIеззигача хана чухь дIадаханза даргдац сеялкаш тоаеча хана дита кхоачамбоацараш.

Вайна ма-гарра, из гIулакх теркал ца деш дита мегаргдац.

М. ЧУМАКОВ,
Назрановски района вохкхагIвола агрохимик.

Грозненски экспериментально - механически заводе дукха болхлой ба Октябра 60 шу дизара дезача цIей сайна доккхий социалистически декхараш тIа а ийца тIеххкхоачашдеш. Царех цаI ва токарь Килькинов Николай Викторович. Ший новкъосташта хьокхам а телаш, хIара сменагIа нормаш 120 процент кхоачашъю цо. Овсаре къахьегарал совгIа ше мел кийчъю продукци дикеи тIехдикеи мара хилийтац цо. Цудухьа цо хьаю продукци цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайода.

Ший опыт дог раьза долаш дIа а луш иттех говзанч кийчваьв цо. Уж а шоай хьехархо санна хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш ба. ХIанз Николай Викторовича токара говзал Iомаеш ва Дмитриев Владимир. Из а балхах дика кхеташ воагIа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) токарь Н. Килькинови цун ученик В. Дмитриеви хьаеча оатхалага хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ОКТЯБРЬ СА ВАХАРЕ

АЛАН ШЕРАШ

1917 шера, Петрограде Советски Iаьдал хьакхайкадаьд В. И. Ленина. Цу хана со 22 шу даьнна вар. Массе а юрта вIашагIъеххаш латтар партизански отрядаш. Цу хана оаха, Дошлакъий-Юртарча наха а, вIашагIъеллар Гойгов Iаддал-Хьамид командир а волаш хинна партизански отряд.

1918 шера Кавказера лоаман нах вIашагIтоха аьнна чрезвычайни комиссар а ваь Владимир Ильича Кавказе вайтавар Серго Орджоникидзе. Сихха айделар гIалгIашта юкъера цун сий. Къахьат-мотт ца хой а цо дувцарах кхетадир аз, айса хержар нийса никъ болга, цудухьа къона Советски Iаьдал бахьан долаш топ бе а елла латта а лаьрхIар.

1918 шера IV халкъа съезд гулйир Владикавказе, хIаьта из лораелга тхона тIадиллар.

ДагадоагIа сона, Серго Орджоникидзе кулгалца бичераховски бандаш йохаяь. Майра лийтар Бичукури Давида, Албогачиев Куркъий, Мальсагов ЗаIмий отрядаш.

1918 шера 12 декабре ше Ленинга яхьийтача телеграмма тIа Серго Орджоникидзес яздора Владикавказерчен ГIалгIашкахьарчен революционни событеех, бичераховцаш эшабарах, хIаьта иштта гIалгIай керте а болаш летача лоаман наха цу событешка мел доккха хIама карагIдаьннаь.

ДагадоагIа сона 1919 шера 2 февраль. Деникински эскара командоване хабар дайтадар Владикавказе кхача гIерташ бола шоай бIу Долакха-Юрта гIолла чакхбалийта аьнна. Цу хабара гIалгIаша жоп дахьийтар: «Советски Iаьдал тха Iаьдал а да, цудухьа оаха из лора а дергда».

Долакха-Юрта юххе тIом болабелар. Тхачарел тIехдола моастагIчун низаш юхадетташ диъ дни йиъ бийсеи яьккхар цIеэскархоша гIалгIай лIеча партизанашца цхьана. ХIара цIа, хIара лаьттан чIегилг бахьан долаш бора тIом. Керд-керда низаш тIаувзар деникинцаша.

10 феврале тхона новкъостала баьхкар грозненски болхлой, вIаши дегIала а ухаш латта доладелар тхо моастагIчох. Цу тIем тIа турпал санна валар хилар Наьсар-Кертерча отряда командира Чахкиев Солсбика Хьаьсбика. Цун моттиг хьалаьцар Алмазов Ахьмада. Иштта боабир латаш соца хинна Озиев СохIип, Вышегуров Ярмак, Циздоев Зархмат, дуккха кхыбараш. Патронаш кхоачаенначул тIехьагIа яьха шалташ а йолаш чухьийлхар тхо моастагIчох лата, ийккха йоагIа хIама санна моастагIчун отрядашта юкъе хьийдар черсий дошлой, хIаьта массаза а латарашта хьалха бар эрсий эпсараш. Циггача хьагучабаьлар массе къамах болча наьха ленински доттагIала низ. Долакха-Юрти ТIой-Юрти лораеш баь тIом бахьан долаш Серго Орджоникидзес шийгтара грамота елар сона.

ХIаьта мел байра цига моастагIчун саттий. ДIабувхка кхецар уж. Цхьабакъда моастагIа гаьна валанзар. Топ бе йоаллае ховш мел вар дIаэттавар Советски Iаьдал лораде. ДагадоагIа сона, деникинцаша царыцински фронте вахийта ваьккха хинна гIалгIай массехк бIаь дошло оахош мукъаваьккха.

Цу хана Грозненахьа долаш дар Деникина эскар, хIаьта Дошлакъий-Юртах чакх а ювлаш Iоухар тIема кхоачамах етта гIудалкхаш. Оаха, партизанаша, цIаккха а тIера бIарг ца боаккхаш зувра уж. ТIаккха, обоза хьалхаваьнна водача эпсара бIаргавайра бIеха, ийттIа барзкъаш а дувхаш хьуна йисте вагIа тхо кхоъ — сон соцара Мужухоев Ахьмади Махьмади. Биркъе хIамаш ювхащ долча тхоах кхы дегабуам бе хIама ца а корадаь, гIудалкхаш лехка Iоховшадир тхо, хIаьта а тхона тIера бIарг баккхацар. Аьттув бола ха нийсъяларга хьежаш дар тхо.

ДерзагIо, садуаш делхаш догIа дар, хIаьта дн сайрангахьа ласташ доагIар. Юххера а хьатIаэттар оаха дукха сатийса баьде бийса. Сипсов-ГIалий тIа Iочуххоачаш латтар тхо. Цу йистте цхьан дIаьхийча цIагIа хIама даа чубахар эпсари салтийи. Тхоаш тхьагIардаха дадаш санна хетийтар оаха. Юкъ-юкъе эра а вувлаш, тхо фу деш да хьожаш вар салтех цаI, цхьабакъда тхоах дегабуам бе хIама корадазар цунна. ТIаккха шоай паргIатта, вIашкадетташ пелаш а долаш, белаш-ловзаш, хIама даа Iохайшар салтий. Цу ханна, кхы гIар-тата ца деш, юхаерзайир оаха обоз, вожаш меттахьа хьайна бовлалехьа из беррига тIема кхоачам а бахьаш партизански отряде юхакхаьчар тхо. Цу деша сов гIадбаха шоаш дергдар фуд ца ховш бар отрядера бараш. Из операци дика чакхъяккхарах тхона кхаьннена тIема совгIаташи баркал оалаш грамоташи делар чрезвычайни комиссара.

Граждански тIема таташ дийшачул тIехьагIа, 1920 шера марте, Советски Iаьдал оттадаьча хьалхарча денношке а денз, коллективизаци йолаеннача хана, машино-тракторни станце директора заместитель волаш болх баьб аз, кхыдола балхаш даьд.

ХIаьта цул тIехьагIа, тIема шерашка, хаддаза къахьийгад фронта новкъостал деш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка хьинаре къахьегарах енна «За отвагу» яха медаль я са. ХIаьта хIанз а, мукъа ха нийсъелча, каст-каста кагирхошта хьалхашка къамаьл ду аз дIаяхача ханах лаьца. Аз царна дувц, оахош къона Советски паччахьалкхе мишта лораяьй, массе а къамах болча викалашца цхьана, оагIув оагIох а теха, къовсам мишта лоаттабаьб.

Цудухьа лов сона, дIаиха хала ханаш кхы вайна юха ца яхкар.

Айюб ГАНИЕВ,
граждански тIема доакъашхо, персональни пенсионер.

ТХА РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

ЦIенхаштта кхоачашдар дIадехаш долча дуккхача дешай уйла еш ба хIанз завода инженерно-технически мугIаререн болхлой. Предприяте доккхал ду шин рационализаторех слесарах Темерханов Ахьмадах, керттерча инженер-конструкторах Бекмурзиев Ахьмадах, автоматизаценеи механизаценеи йолча бюро начальниках Оздоев Рукъманах, иштта дуккха кхыбарех. Коллективо сий ду цар шоай гIулакх кIоаргга довзаш болх лелабарах, балха аьттув луш дола хIама даим лохаш хиларах.

Темерханов Ахьмад 1974 шера дикагIа вола рационализатор ва аьнна белгалваьккхав, «Рационализацеи изобретательстваи отличник» яха значок лелаю цо, ВОИР-а областной совета преме лауреат ва. Прессформай конструкци эргаяьккха тоаяра цо еннача рацпредложенех 4754 сом пайда баьлар.

Иштта дукха предложенеш тийннай цо арахецача изделей конструкци хувцара, продукцена штамповка яра, механически обработка яра технологически процессаш эргаяьха тоаяра.

Ший гIулакх, професси кIоаргга йовзаш, инициатива йолаш, знанешта тIакхе гIерташ вола инженер ва Бекмурзиев Ахьмад. Дагадеха хIама чакхдаккхара тIагIертта наькъаш лехаш хул из. ДIададахача шера цо еннача массехк рацпредложенех боккха пайда баьлар предприятена.

Завода ерригача сверлильни машинаш тIа латта ВО-6 яха выключатель дукха яхаш а тешаме а яцар. Бекмурзиев Ахьмада еннача предложенех, цу выключатела меттахьа ца йоала контакташ эргаяхаро торо елар производство дуккха аттача яккха а продукцега дIадодар чухьнахьдаккха а. Цу рацпредложене торо елар шера 7731 сом кходе.

ЙоагIаш еннай Бекмурзиевна «1976 шера дикагIа вола рационализатор» яха цIи. ВОИР областной совете хIанз къоастадеш да хIара шера тергйолаш цунна премн хьожаярах дола дош.

Кердача моделех йолча машинашта чура монтаж еча хана проводаш дIачIоагIлацар. Из бахьан дукха ха йовра машинаш хьавIашагIйохкаш. Цул совгIа деталаш хьадара технологи а чоалхане йоаккхар цу гIулакхо.

Термопластавтоматий наладчика Омархаджаев Фахрудина уж проводаш дIачIоагIдара керда никъ лехар. Цо торо елар конструкцега дIадодар кIезиггдеи, из вIашагIйоллара балхаш аттача дахеи, материалаш кIезигагIа дIаяхийтеи. Ахчанца лаьрхIача 13400 сом пайда баьлар цун предложенех.

Завода рационализатораштa юкъе къаьстта дика кяларца белгалваьнна ва слесарь-инструментальщик Шадиев Осман, керттерча технолога заместитель Измайлов ИбрахIим, инженер-конструктор Буражев Макшарип, иштта кхыбараш.

Рационализатораша О. Шадиевеи М. Буражевеи еннача предложене шера 4914 сом кходе торо елар завода. ХIаьта Измайлов ИбрахIимеи, фрезеровщика Оздоев Даудеи, слесара Ханакиев Абукареи отход йоацаш картонии тарана лобаккхара никъ лахаро шера 6008 сом пайда лу предприятена.

ДIахо а производство дегIакхувлара, цун эффективность лакхъяра наькъаш тохкаш къахьегаш ба тха инженераш а мугIарера болхлой а. Дукха ха йоацаш къонача инженера Пугоев Ахьмадеи инженер-технолога Костоев Махьмадеи ши полюс йолча выключатела керда вариант хьакхеллай. ХьавIашагIйоллаш атта а лелаеш тешаме а хургйолаш я цар хьаяь выключатель. ХIанз цу выключателий опытни образецаш еш латт заводе цар электрически механически характеристикаш миштай хьажа тахкара.

У. БАЛАЕВ,
ГI. Ахриева цIерагIча Назранерча «Электроинструмент» завода кердача техникана йолча бюро начальник.

ПАРТИЙНИ ЙОАКХО ЙИЧА

Халкъа боахама объекте еш йола комплексни ученеш — ГО (граждански оборона) штабий, службай, формированей командно-начальствующи состав, бахача наьха еррига категореш тайп-тайпарча хьалашка ГО еррига мероприятеш кхоачашъе кийчъяра керттера форма. Цар новкъостал ду берригача доакъашхошта дика морально-политически психологически гIулакхаш Iомадара.

Укх тIеххьарча шерашка комплексни ученеш яьй халкъа боахама дуккхача объекташка. Цар йиш хилийтай партийно-политически балха опыт Iоаеи вIашагIтохен, КПСС XXV съездо дIадийхаращка хьежжа штабашта, партийни организацешта, политболхлошта, актива хьалхашка латта декхараш белгалде. Граждански оборона системе беча берригача партийно-политически балха толам боккхагIа хилийтара нах Iомабара дерригa гIулакх комплексно вIаштIехьдаккханза даргдац, вешта аьлча бахача наьха тайп-тайпарча группай башхалонаш теркал а еш идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара дешаш айхха шоайла дувзаденна хулга Iалашданза даргдац — из да граждански оборона системе хIанз берригача партийно-политически болхлошкара дIадехар.

Хьехам балара комплексни хьисап дар Грозненски районе объектови ученеш кийчъечеи чакхйоахачеи хана баьча партийно-политически балха ларде иллар, хIаьта цу гIулакхо граждански оборона низаш дика кийчделга Iалашдаьд.

«Тепличный» совхоза парткомо партийно-политически балха план оттайир, формированешка, управлене органашка, производства лоархIамегIарча участкашка боагI-боагIача тайпара дIанийсбир коммунисташ. Яьча семинарашка кIезига хьехам эцанзар активисташа, тIема-Iомалуча хьалашка беча политически балха опыт дIа-хьа ийцар, оборонно-массовии тIема-патриотическии болх эргабаьккха тоабара дешаех дола хьехама документаш Iомадир.

Партийни комитета членаш бахийтар хIара формироване, шийна еннача заданега хьежжа, граждански оборонах лаьца беседаш, радиопередачаш яьй, книжкай выставка оттаяьй, гойтара агитаци кердаяьккхар, кхы тайпа мероприятеш чакхъяьхар активистий группо.

Ученешта кийчо еча хьинаре дакъа лаьцар штабеи курсийи болхлоша. Цар занятеш йир командно-начальствующи составацеи военизированни йоацача формированей бIухоцей, ГО занятей программагIа болхлой, гIулакхера нах Iомабир, мел эша документаш кийчдара новкъостал дир организацей кулгалхошта.

Ученеш кийчъярен чакхъяхареи даькъе боккхача лоархIаме хилар граждански оборона системе яьржа социалистически яхь. Укх шера чIоагIагIа яьржай из Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха мадоаггIара накъадахара кийчо еш хиларца дувзаденна.

Практико хьахьекхачох, еррига мероприятеш цхьана дика чакхъяхаро новкъостал дир комплексни объектови учене декхараш толаме кхоачашдара.

Ермоловски оалхазарий совхоза парткомо керттера уйла тIаяхийтаяр хIара саг дикагIа кийчвара, тIаийца декхараш кхоачашдеча хIара коммунистеи комсомольцеи шоашкара дика хьокхам гойтилга Iалашдара. Дешара дешаш натурни участкашка, лоравеча гIирсашка, техника тIа практически шаьр а деш, Iомабаьб нах, оттаьча ханашка нормативаш кхоачаш а еш. Къаьстта уйла тIаяхийтай личии состава хьехам балара, гIема хIанзарча герзах баха нах лорабара ГО мероприятеш тешаме хиларах уж чIоаггIа бIубенна хилийтара. Цу дерригача хIамаша йиш хилийтар ГО формированеш дикагIа Iомаеи кийчъеи.

Грозненски района комплексни объектови ученешка декхараш кхоачашде нах кийчбеча лоархIаме моттиг дIалоацар ГО знанеш болхлошта, гIулакхерча наха, дешархошта, бахача наха Iомаяро. Цу декхарах дика лоархIаьяй Ермоловски коа тIарча оалхазарий совхоза партком, Ермоловски элеватора партийни организаци. Ученешта кийчо яреи агитационно-массови болх вIаштIехьбаккхареи дешаш дийцад гуччахьарча партийни собранешка, парткомеи партбюрои заседанешка, Гойтара агитаци кийчйир, бахача нахах болх беш боацараштa юкъе «Из хIаранена ха деза» яха памятка Iомаяьй, литература выставкаш уттаяьй, пенгазетий боевой листовкай къаьстта номераш арахийцай, граждански оборонах лаьца докладаш, беседаш тематически сайренаш яьй, викторинаш увттаяьй. Цу гIулакха пайда ийцаб моттигерча радиоузлах а.

Бахача наха граждански оборона дика Iомаю «Атагинский» совхозе. Юрта Совета исполкома председателаца цхьана совхоза парткома секретара дакъа лаьцар болх ца беш цIагIа болча нахаца занятеш е хьожабаьча депутаташцеи агитаторашцеи инструктивно-методически семинар еча. Парткомо агитколлектив вIашагIъеллар, парткома членаш декхарийла бир ГО комплексни ученеш кийчъечеи чакхйоахачеи юкъагIа агитационно-пропагандистски болх бара агитаторашта эшшаш дола новкъостал де. Отделенешка, фермашка, нах баххача моттигашка агитаторашa дIадовзийтар учене лерхIараши декхараши, ГО хоам хинначул тIехьагIа де дезарий правилаш чIоагIа Iомаергйола гIулакх вIаштIехьа а доаккхаш.

«Заря» яхача совхозе комплексни учени еча хана гучадаьлар, коллектива гIулакхий ерригача оагIошта цига партийни влияни чIоагIа хилар. Майррен сакхувши гIулакхаш чакхдаха ученешка дакъа лоацараши баха нахи. Iомабара формированей командираштеи цар заместителаштеи доккха новкъостал даьд партийни активисташа. Нах бахача моттигашка болх беш болча партийни активисташа балха боацаш цIагIа болча наха ученеша лерхIари декхараши дIадовзийтар, шоаш а дакъа лоацар хьулалу моттигаш, подвалаш, цIенош кийчдеча. Коммунисташа хьалдаи хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIаберзабаьи болх бар бахьан долаш вIаштIехьдаьлар граждански оборона комплексни ученеш кийчъечеи чакхйоахачеи хана инженерно-технически мероприятеш кхоачашъе.

Ф. ЛЯМИЧЕВ,
пропаганда дешашта Нохч-ГIалгIай АССР ГО штаба начальника помощник.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга

КЕРДА МУЛАШ ДОАХАРГДА

СОВГIАТО ДЕКХАРИЙЛА ВУ

1976 шу белгалдоал юрта боахама болхлоша даьхача толамий КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева моаршал тIа лакха мах барца. ХIаьта къаьстта белгалдоал из тха совхоза къахьегамхошта. Цар кхоачашдаьд еррига юртбоахама продукци яккхарай паччахьалкхенга йохкарай тIайица социалистически декхараш.

Оттаьча заданел совгIа паччахьалкхенна дIаеннай 221 тонн шура, 33 тонн дулх, 2173 тонн шекара свеклаш. Кхоачашъяьй тхан генараши дIадалара план.

ТIехкхоачашъяьй еррига юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара планаш. Мел эш кийчдаьд гIожа, моша, концентрированни доакъараш.

ХIара 100 Iатта лоархIаш 81 Iаса даьд. хIара кхоабача Iатта лоархIаш 2465 килограмм шура яьккхай. Къаьстта дика къахьийгад тха хьалха латтача доаркаша: хIара кхоабача Iатта лоархIаш 5266 килограмм шура яьккхача СССР Лакхехьарча Совета депутата Даурбекова Зинас, хIара кхоабача Iаттатара 3000 килограммал тIех шура яьккхача Тимурзиева Розас, Балхаева Дуте, Албакова Тамарас, Дугиева Амината, Дзаурова Хьавас.

Шоай социалистически декхараш дикка тIехкхоачашдаьд хьажкIаш лелаераша: Гелисханов Ювсапа, Евкуров Жабраьила, Кодзоев Бахьауддина, Даурбеков Яхьяс, генараш кхедеча звеньевойша Кулбужев Бемболата, Гадиев Жабраьила, Беков Усмана. Звеньевойша Аушев Iаддал-МутIалипен Яндиев Султанен — хьалхарчо 347 а шоллагIчо 314 а центнер шекара свеклаш яьхай хIара гектара тIара.

Социалистически яхье толамаш дахарах республикански Сийлен доска тIа яьккхай совхоза коллектив, I-чен, IV-чен кварталашка баьча балха итогашка а хьежа КПСС обкомо, республика Министрий Совето, профсоюза обкомо, ВЛКСМ обкомо Сийлен грамота а хьалхарча ах шера болх дика барах диплом а, хIаьта 1976 шера баьча балхах РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх еннай цунна.

Хьинаре къахьегар бахьан долаш 1976 юртбоахама шу 80 эзар сома пайда а беш чакхдаьккхад оаха.

Даьхача толамий бизза мах барца цхьана аланза даргдац, боахаме хIанз а кхоачамбоацараши пайда эланза дика кхоачамаши кIезига ца хилар а. Хаоттамен климатически хьалаш цхьатарра доллашехьа а юртбоахама культурай хьувкъам сов бе-бе ба совхозе. Масаль, управляющи Дзауров Башири агроном Арапиев Махьмади волча 2-ча отделене 6 — 7 центнер дукхагIа даьккхад ялат 1-чен 3-чен отделенешка даьккхачул.

Совхоза фермашка цхьатара яц доахана продуктивность а, хIанз а лоха я цига санитарни культура, эсала лел доахан дебадара болх, йизза чакхъяьккха яьннаяц боахама чухьара специализаци.

Совхоза коллективо шийна хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд укх юбилейни шера. Боахаме шерра социалистически яхь йоаржаьяй иттлагIча пятилетка шоллагIа шу балха эффективности дикали лакхъю шу хилийтар духьа.

Карарча шера декхарашка лаьрхIад: хIара гектара тIа 20 центнерал кIезигагIа доацаш ялат, 300 центнер шекара свеклаш, 12 центнер генараш кхеде, хIаьта уж иислагIча пятилетка шера юкъерча хьокхамел 13 процентал лакхагIа хул; доахан дикка дебаде, хIара кхоабача Iатта лоархIаш йоаккха шура 2500 килограммага дIакхоачае, паччахьалкхенга планагIа лаьрхIачул дукхагIа 500 тонн шура, 120 тонн дулх дохка лаьрхIад.

Цу гIулакха гурахьа дув ялаташ дукхагIа дIаде аьнна Л. И. Брежнева даьча хьехарах пайда а эцаш, совхозе совхкарчул 700 гектар дукхагIа дIайийнай гурахьа юв культураш. Хьайбай продукци яккхара мел эш доакъараш долаш да. Доккхий кхоачамбоацараш долаш бой а. болх бе йолаейнай чуоттадаь доахан кхоаба 1000 бежана лаьрхIа моттиг, укх шера болх бе йолайолийтаргья 800 Iатта лаьрхIа шурий комплекс.

Совхозе дийца чакхдаьннад КПСС ЦК-ас юрта боахама болхлошка яздаь письмо а хIаьта иштта «Производства эффективность балха дикали лакхъяр иттлагIча пятилетка задане толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Еррисоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам а. Цу документаша кхы тIа а хьинар айдаьд фермайн бригадайн коллективашка.

Совхоза къахьегамхоша чIоагIа гIадбаха тIайицаб коллективана РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе Байракх хьожаьяй аьнна хинна хоам. Кхы а дикагIа болх бергба аьнна дош деннад кхаш леладерашен хьайбаш леладерашен.

Доккхача совгIата жоп а луш, дерригача халкъа цIейна — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна укх шера паччахьалкхенна лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукци дукхагIа дIаяла лаьрхIад совхоза коллективо. Цу гIулакха совхозе техникана бокъонца ремонт яь яьннай, кхашка органически минеральни удобренеш тессаш латт, гурахьа дийнача ялаташта подкормка ю, бIаьстан юххье ювча культурай классни фу да тхога, «ХIара денна — шийи агротехника!» яхаш девиз а йолаш кийчо еш латт бIаьстанна.

Доахана продуктивность лакхъяр духьа мошача конвейера схема оттаьй. Пайда дикагIа эц оаха фермашкарча доакъарах, шерра социалистически яхь йоаржаьяй еррига производственни участкашка. Лаьтта леладуи хьайбаш леладуи башха-дика говзанчаш хьалкхийнаб совхозе.

Хьалхарча шин бетта баьча балха итогаша хьахьокх, тIайицача социалистически декхарех тхо дика лоархIадергдолга. ХIанзле а кхоачашъяьй паччахьалкхенга шура йоккхара хьалхарча квартала план, хIаьта планал совгIа кхы тIа а йохкаргья 100 тонн шура, иштта тIехкхоачашъергья дулх доккхара шера план а.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дуза ди хьатIаотташ 1978 шера чотах паччахьалкхенга юрта боахама продукци йохка аьнна коллективо тIайица декхараш кхоачашдергда.

А. ДЗЕИГОВ,
совхоза директор.

КПСС XXV съездеи цул тIехьагIа хиннача КПСС Пленумийи решенеш лерраrIа вахаре кхоачаш а еш хьинаре къахьегар бахьан долаш дIадахача 1976 шера дика толамаш даьхар Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза кхашкен фермашкен балха болча наха. Хаоттама хьалашадикка новкъарлонаш яь яле а, совхоза къахьегамхой низ кхаьчар паччахьалкхенга массе тайпа юртбоахама продукци йохкара планаш кхоачаши тIехкхоачаши е.

Производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяра лелаяьча Еррироссийски социалистически яхьа итогашка а хьежа, цу дешагIа баьча соцамагIа Еррироссийски социалистически яхье эггара дикагIа дола толамаш дахарах котало яьккхарг а лаьрхIа РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх еннай Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза коллективана. Таханарча тхоай газета ер оагIув цу боахама хетаю оаха. ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера шоашта карагIдийнача дикача гIулакхех, Сийлахь-боккхача Октябра укх юбилейни шерарча шоай планехи декхарехи дувц тахан цу совхоза кулгалхоша, специалисташа, механизатораша, фермай болхлоша.

Яхь хьаллоац

Ер шу къаьстта лоархIаме да хIара советски сага вахаре. ХIана аьлча, 60 шу дуз дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьахинна. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа КПСС Центральни Комитето баьча соцам тIа тIаьрюкъе санна дика гуш ба ленински парте хьалхленца цу юкъа вай советски халкъо хьабена боккхен сийлахьен никъ, шерагара шерага тоалуш, хоалуш латт вай мехка вахар.

Цу дерригнех воккхий а ву, дерригача адамлен сийрда кхоане — коммунизм хьалъеча хьалхарча мугIарашка а волаш къахьега шийи яраз хилар ах курал ю вайх хIаране.

60 шу. Исторически ханаца нийсийча йоккха ха а яц из. Цхьабакъда, цу юкъа карагIдийнарашкен дуденнача доккхийча гIулакхашкен диллача саг цец-амах валлал ха я. Цу 60 шера чухь дерригa дуне цецдоаккхаш тамашийна хIамаш карагIдийнад советски Iилманен техниканен. Сигала даха кемаш, спутникаш, форда тIа хийца атомни ледоколаш, тIех сухал йола фецара кемаш, йоккхий электростанцеш, городаш... массагIа, массагIа да уж.

ХIаьта мел хувцаденнад цу 60 шера чухь ахархочун вахар. Из вIалла а тара вац паччахьа замалахь хинначоа. Тахан цун доалахьа я низ бола болата «алчаш», бIарг ма-кхоачча ухка ялатий аренаш... Ма-дарра аьлча, визза да ва из шийи мехка, шийи боахама. Из ва дунен кхыча паччахьалкхенашта хьалхашка шийи мехка сий доаккхача дакъа лоацар а.

Тха боахам а укх тIеххьарча массехк шера вIаштIа дика тоалуш хьабенаб. Къаьстта дика хетт, иттлагIа пятилетка дIайолалуча шера тха совхоз Еррироссийски яхье котъяннa хилар. Из толам боаккхача дакъа лаьцад тхох хIаране. Из да социалистически яхьах хьахинна беркат. ДIахо кхы а хьинарегIа къахьега декхарийла ву, тха коллективана соахка баьча балхах РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх яларо. Тха звеной дош а чIоагIа хургда. Евкуров Жабраьила звеноца яхь а лоацаш, 192 гектарах хIаране тIара 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца декхар тIаэц оаха.

Б. КОДЗОЕВ,
совхоза звеньевой, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаер.

ХIАРАВАР ОАРЦАГIВОАККХАШ

Ховш ма-хиллара, КПСС XXV съезде чIоагIа теркам тIабоахийташ дийцар лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ укх пятилеткагIа дукхагIа яха езилга. Цу дешай лоархIам а беш, тха партийни организаце а шийи низ дIакхоачаш дола деррига хIама ду уж продукташ ма-хулла дукхагIа яхара совхоза хIара къахьегамхо оарцагIвоаккхаш. Цох дика беркат а даьлар. Цунна дола къаьтта тешал да укх деношка хиннача торжественни собране РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара луш йола ЦIе байракх тха коллективана хьаялар.

Мишта вIаштIехьдаьлар тха цу толамга коллектив кхоачзе. Эггара хьалха укхаза белгалдаккха деза, совхоза массе производственни участкашка къахьегача наха юкъе социалистически яхь йоагIача тайпара оаха лелаярах, идейно-кхетама болх хила беззача бесса оаха дIаоттабарах, тха из вIаштIехьдаьннилга.

Къаьстта теркам тIабохийт оаха социалистически яхье хIаравар юкъеозара. Цу гIулакха парткомо новкъостал дора болхлой комитета, еррнгача цеховой партийни организацешта. Партийни комитето шийи заседанешка хан-ханнахьа дувцар социалистически яхьах, из дикагIа вIаштIехьъяккхара дезараш белгалдоахар, из моттийта лелаелга аьттехьа а дитацар.

ХIаьта партийни собранешка оаха дийцад укх тайпара дешаш: «1976 юртбоахама шерарча итогехи 1977 шера партийни организацена хьалхашка латтача декхарехи», «1977 шерарча социалистически декхарех», кхыдараш.

Социалистически яхьа итогаш хан-ханнахьа ю оаха. Котбаьнараштa торжественни хьале дIалу карара кара лу цIе вымпелаши ахчан премеши. Духхьал материальни поощрене фонда чотагIа соахка 11 эзар сом гаргга ахча деннад оаха совхоза болхлошта премей хьисапе, хIаьта планал совгIа продукци яккхарах деннар 22 эзар сом да. Цул совгIа ялат, мах боацаш йоаго хIама а лу оаха къахьегамхошта.

ХIанз тха совхоза болхлой Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга доккхий къахьегама совгIаташ кийчдеш ба. Оаха дош деннад 7 ноябрь хьатIакхоачача деношка паччахьалкхенга массе тайпа юртбоахама продукци йохкара шера план кхочашъе, аьнна. ХIаьта шу чакхдалалехьа дукххача маьха продукци а лургья оаха Даьхенна планал совгIа.

Х. АРЧАКОВ,
совхоза парткома секретарь.

Соахка ТIой-Юртарча юкъерча школе 10 класс ше чакхъяккхачул тIехьагIа дукха уйла янзар Кодзоев Iалихана балха мичахьа гIоргвар-хьогI со, аьнна.

Кастта шу доал Iалихана ТIой-Юртарча шурий-товарни ферме скотникалла болх бу. Доярхаш чIоагIа раьза ба вIамигача сага. Цох тийша бисa божа мец хургбоацила хов царна, хIаьта гIулакх а доагIача бесса дергда.

— Укхаза цхьан-шин шера болх а баь, Горски юртбоахама институте деша ваха безам ба са, — йоах Кодзоев Iалихана. — Хьайбай болчам ма-барра бовзар духьа» вепав со укхаза балха. ТIаккха зоотехник а дикагIа хургва сох.

СУРТА ТIА: ТIой-Юртарча ферма скотник I. Кодзоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

«40 лет Октября» совхоза механизатораш ханнахьа тоаяь баьлар кхашкара балхаш дIадоладара эша техника. Цу гIулакха шийгара доагIаш дола дакъа юкъедихьар мехмастерске слесара-электрика Олигов Мувсас. Балха хьовзам хургбоацaча тайпара дика тоаю цо хIара трактора электрооборудовани.

СУРТА ТIА: совхоза мехмастерске слесарь-электрик Олигов Мувса шийи болх беш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхы а дикагIа къахьегаргда

ЧIоагIа дог раьза хина тIайицар тха хьайбаш леладераша Советски Союза беррнгача къахьегамхошка дола КПСС Центральни Комитета письмо. Боккха теркам тIабахийта Iомадир из тха ферма болхлоша. Письмо тIа ду тIахьехамаш кхоачашдара шерра социалистически яхь яьржар болхлошта юкъе. Тха ферме болх беш йола СССР Лакхехьарча Совета депутат Даурбекова Зина дика йовзаш я вай республике. ДIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара цо яьккхар 5266 килограмм шура. Зинайца аз социалистически яхь леляю дукха ха я. Каст-каста вIашагIдеттaлу тхо. Нийслуча халонех дувц, уж эшаяра наькъаш белгалдоах. Балхаца бувзам бола дукха гIулакхаш да цунгара хьаIомале мегаргдолаш. Йоккха опыт йола, хIаман зем дика боаккхаш йола Зина камаьрша я шийна ховчоа.

Са группе 20 етт ба. Царех вурийтта беттaш ба. Зинас санна хIара Iатта къаьстта Iуналде хьож со. Цу тайпара беча балхо дика аьттув боалийт шура дукхагIа яккха.

ДIадаха юрта боахама шу чIоагIа низкъала хилар сона. Дезалга хьожаш дукха ха йоаезаш хиния хилар бахьан долаш балха тIера ювлаш доаханна доагтIача тайпара дика Iунал де вIаштIехьдаланзар. Доахан кхыболча доярокаша деттар. Юххера а шу чакхдаьлча хIара беттача Iаттагара яьккхар 3778 килограмм мара хилаизар. Из са дега лоIам беш дацар. Шу долалуш аз лийрхIадар хIара кхоабача Iаттагара 4000 килограмм шура яккха.

Из дерригa теркал а даь, иттлагIча пятилетка шоллагIа шу дIадоладеннача хьалхарча деношка денз хIара Iатта продуктивность лакхъяра еррига уйла тIаяхийта къахьегаш я со. Доярка болх чIоагIа чоалхане ба. ХIара Iатта оамал йовза еза, цунна фу эш ха деза. Пхийтта шу да аз ферме болх бу. Дукххаза зийнад аз доахан шийи ханнахьа ца деттаро чIоагIа зе делга. Шийи ханнахьа ца бетташ бита етт сатем байя хьовз, тIаккха хьаста безаш хул. Из юхаметтабаллалца еррига шура Iалургьяц цо. Укх шера январе хIара Iаттагара 283 килограмм шура яьккхар аз. Цхьабакъда, февраль бетта из хьоккам лакхбе карагIдаьлар. ХIара кхоабача Iаттагара 298 килограмм шура яьккхар, хIаьта Зинас — 473 килограмм. Ца деш дисачун уйла яйтар сога цу гIулакхо.

Специалисташца дагаьлар. Сай доахангa хьажийтар ветеринарни лор. Дерригаш хьайбаш могаш дар. Доахана лу шура кIеззига мара IотIа ца кхетара бахьан ца техкача сатензар са.

Бахьан доккха дацар. ЦIаьхха дукха хьалхашка дуллаш хилар бахьан долаш ца дуаш цхьа дакъа доакъар юхедусар. ТIаккха кIезиг-кIезига дехкаш дийнахьа доахана массехказза доакъар дехка яьлар со. Юхе хIама ца юташ дерригa доакъар даа даьлар доахан. Цу гIулакхо доакъара кхом а бу, хIаьта шура а тIаккхетийт.

Хадданза муж тел оаха доахана. Цо дикка дукхагIа йоаккхийт шура а. Укх март бетта хьалхарча пхийтта дийнахьа хIара Iаттагара 174 килограмм шура яьккхай аз.

Дукххача шерашка болх беш цхьа хIама зийнад аз. Доахана Iунал дара график пхе минута толхайнча е сайрийна хьайбаш фега ара ца даьхача шура эшалу. Из кхоачамбоацар нийс ца далийтар бахьан долаш хIанз цкъаболча Iатто дийнахьа 13—14 килограмм шура лу.

Лоаша аьлча, йолаш йолча торонех кхетамца пайда а эцаш хан-ханнахьа лерттIа Iунал деш хилча шура дукхагIа йоаккхалургья. Йизза кхоачашъе еза етт бахка кийчбара, кхабара, бахкачул тIехьагIа беттара зооветеринарни бокъонаш.

Дукха ха йоацаш, къадалар бахьан долаш кIезига шура лу доахан группера хьакъоаста а даь царна метта духьашха дахка дикача фух дола кхо шинар хьайицад аз. Уж арахьара хьатIадоаладаьдац. Аз айса хьалкхедаь да уж. Цар оамал йовз, царна фу эш хов. Уж довзара, кара Iомадара ха йоае езаргьяц. ХIанз дахка дезденнад уж.

Р. ТИМУРЗИЕВА,
совхоза доярка, Октябрьски Революце орден лелаер.

Къахьегачар йоакхо еш

Кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладалалехьа гаьнна хьалха денз партийни комитетаца цхьана кийчдаь вIаштIехьдаьхар оаха социалистически яхьа хьалаш. Цар тIа белгалду бIаьстан юхье хIамаш дIаювча пхе дийнахьа вIаштIа социалистически яхьа хьалхара моттигаш яьхараштa карара кара лу цIе вымпелаши ахчан премеши лулга.

Яхье хьалха латтарех дувц хIара бригада культстане аракецача «Молнеш» тIен «Къахьегама листокаш» тIен.

Лаьтах чуенна тIунал дIакъовлащ маккхаш доахаш хиннача тракторашта тIеххьа кенгорох цхьана дIабе шоай агрегаташ кхашка эггара хьалха араьхар тха совхоза толашагIа болча механизатораша Октябрьски революце орден лелаеча коммуниста Даурбеков Яхьяс, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Кодзоев Бахьауддина, Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден лелаеча Евкуров Жабраьила, ишта кхычар. Духхьал кхаь дийнахьа 150 гектара тIа доакъара лаьрхIа кенаца эяь горох дIайийра цар. Октябра юбилейни шера бIаьсти эггара хьалха баьккхача толамца уж даькъала бийцар новкъосташа, царна елар хьалхара карара кара луш йола цIе вымпелаши ахчан премеши, уж бар «Молнеш» тIа хестабаьраш.

Гота балхаш хIанз мара шерра даржаш дац тха совхозе. Тахан духхьашка коталонаш яьхараштa тIехьа керда коталонаш йоахараш тхоай хургхиларах чIоагIа тешаш да тхо. ХIаьта болх хьабара, яхье хьинаре дакъа лацара мел эша хьалаш вIаштIехьдаьхад оаха механизаторашта. Масса бригадашкара культстанаш дика тоаяй, цигарча цIеча уголокашка телевизораш, радиоприемникаш я, деша керда газеташ, журналаши да механизатораштa, царна тайп-тайпара бIайха кхача кийчбеш ба тха дикагIа бола повараш.

Кхаш леладераштa белгалдаь социалистически яхьа хьалаш духхьал ханна оттаяь премеши цIе вымпелаши телах чакхдоалаш дац. Гурахьа дийна кIа, мукх, хьажкIий, генарий, шекара свеклай хьувкъам чуийцачул тIехьагIа, цар планал совгIа Даьхенна еннача продукцега хьежжа йоккхий премеш, мах бола совгIаташ, аргIа йоацаш машина эпа бокъо луш белгалбаккха лаьрхIаб оаха социалистически яхье хьалха латтарий къахьегам.

«Пятилетка — дикь шера» яхача девизагIа къахьегаш хилар теркал а деш, къаьстта дика хьалаш да укх юбилейни шера хьайбаш леладерашта оаха белгалдаьраш. Масала, нагахьа санна цхьан доярко шийи групперча доахангара шура яккхара бетта задани бикь бетта вIаштIа кхоачашйойя, цунна хIара бетта шийи маьхах 1 центнер ялат лу. Ах шера задани цо толаме кхоачашъяьле цунна мах боацаш 1 тонн йол лу, 9 бетта задани кхоачашйойя — кхы тIа а 1 тонн кIора лу доаркана мах боацаш, хIаьта шийи групперча доахангара шура яккхара шера задани (базисни хьоанал а йолаш) цо кхоачашйича цу дерригнел совгIа 50 сом ахчан преми а лу цунна.

Цу тайпара социалистически яхьа хьалаш вIаштIехьдаьхад оаха Iаьсий леладерашта а бежа Iушта а. Уж хьалаш юкъедоаладарах доккха беркат а даьннад. ХIанз хIара ферме йоаккха шура денгара денга тIаккхеташ я. Массанахьа а шерра къовсам баьржаб хьайбай продукци яккхара шера плани тIайица социалистически декхараш Октябра Шейга кхоачашдар духьа. РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара луш йола ЦIе байракх шоашта ялара чIарагIа дегаш гIоздаьнна а болаш, иштта шоай къахьегамах боккха мах барах вай партенен правительстванен доккха баркал а яхаш керда мулаш даха дага болаш къахегаш ба хIанз тха совхоза кхайн фермайн болхлой.

Х. КУСИЕВ,
совхоза болхлой комитета председатель.

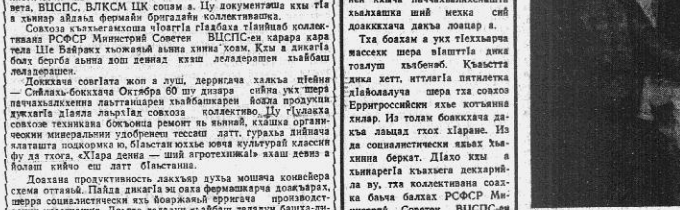

Укх деношка бIаьстан юххье юв юртбоахама культураш дIаееболабеннаб совхозе. ХIанз кен дIабувш ба механизатораш. Беррига цар дIабе безар 400 гектар кен ба, цох 150 гектара тIа ялата лаьрхIа бу.

СУРТА ТIА: Кен дIабувш ба Евкуров Лахана кулгалдеча тракторно-кхай тIарча бригада механизатораш.

И. ПЛИЕВА сурт.

Толамаш чIоагIдергда

ДIадаха шу дика чакхдаьккхар тха шоллагIча отделенерча болхлоша. Оаха дIайийнаяр 760 гектар совгIа хьажкIаш. Царех 400 гектара тIара яраш ялата чуийцар. Уж планал дукха а дукхагIа яьхар оаха.

Во хьувкъанзар шекара свеклаш а. Масе звеноша дикка тIехкхоачашйир шоай планаш. ХIаьта социалистически яхье хьалхара моттиг Аушев Iаддалмуталиба звенос яьккхар. Соахка даьха толамаш чIоагIдеш къахьега лерхI оаха укх шера. Цу гIулакха йоагIаш йола кийчо яьй: ханнахьа тоаяь яьккхар еррига юртбоахама техника, дIаде фу Iалашдир, механизатораш кийчбир, 1600 гектара тIа дийна гурахьа дув ялат дикача хьале да.

Массехк дош аргда аз сай звенох. Соахка дика толамаш даьхар оаха Еррисоюзни социалистически яхье. Из бахьан долаш белгалъяьккхар тха звено, хIаьта сона Къахьегама Сийлен шоллагIча степена орден елар. Са цхьанне хинна ца Iеш, звеноцарча массане а юкъара совгIат да из. Цу Даьхен совгIато тхогара дIадех дIахо кхы а овсарегIа къахьегар.

Укх юбилейни шера са звенос 152 гектара тIа хьалкхеергья ялата лаьрхIа хьажкIаш. Из культура дIаювргйола дерригa лаьтта гурахье эяба аьха, моттигерча удобренешца хьаьндаь тоадаьд оаха. Хетаргахь, апрель бетта 15—16 дийнахьа дIае доалургда тхо хьажкIаш. Уж дIаера мел эша кхоачам дика вIаштIехьбаьккхаб. Ханнахьа тоаяь яьхар оаха тракторaш, сеялкаш, культиватораш, маккхаш, кхы мел эшаш бола гIирс. Цо торо хулийтаргья гота балхаш ханнахьа чакхдахен тIайица декхараш сийленца кхоачашдара тIехьа хьинаре къовсам лоаттабеи.

Ер шу са звенос дезде лаьрхIад хIара гектара тIа 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэцарца, план 26 центнер йолаш. Социалистически яхье со кхайк тха совхозерча Кодзоев Бахьаудина кулгалдеча звенога.

Ж. ЕВКУРОВ,
совхоза звеньевой, Къахьегама Сийлен III степена орден лелаер.

ТОРОНАШ ЙОЛАШ Я

ГIадвугаш да тха совхоза хьайбаш леладерий соахкара толамаш. Октябрь бетта хьалхарча деношка Даьхенга рапорт делар оаха паччахьалкхенга шура йоккхара шера план ханал хьалха оахош кхоачашъярах.

ДIадахача шера даьхача толамех кхоачам баь Iе дага дац тхо. Оаха массане а къахьег «Пхе шера план — дикь шера» яхача девизагIа. Нагахьа совхка санна кхоь бутт ханал хьалха оаха хIара шера план кхоачашйойи, тIаккха оаха лерхIаш ма-хиллара дикь шера кхоачашъергья оаха доахангара шура яьккхара иттлагIча пятилетка план. Цу гIулакха мел эша торонаш я тха совхозерча хIара ферме.

ХIаьта эггара дикагIа йола торо хетт сона, тайп-тайпарча доакъарий кхоачам тхоай хилар. ХIанз а дукха силос, ча, йол, кхыдола доакъараш да тхога.

Тха ферме вIашагIкхийттараш дика доярокаш ба. Балха опыт йоккха хиларах цар вIаштIехьдоал хIара шера доахангара шура дукхагIа яккха. Соахка шоаш тIайица хинна социалистически декхараш толаме кхоачашдир тха фермерча доярокаша Дзаурова Мадната, Олигова Маккас, Кургиева Золобанас, кхычар. Шера планагIа 1700 килограмм йолаш хIара кхоабача Iаттагара цар яьккхар 25000 — 2700 килограмм шура.

Боккха болх бу тха къонагIа болча доярокаша къонабараштa шоай говзал дIаIомаеш. Цар хьехамца, эшшача метте деча гIулакхаца дика доярокаш хулаш боагIа мехкарех.

ХIанзарьяр ферма болхлошта чIоагIа бехкокхаме ха я. Боккхача лоархIаме да маша лаьгI ца долийташ доахан баьцага дахар. РационагIа майоагIа силос, йол, ча луш, муж мелабеш Iангара доалаш да хьайбаш. Юкъера лаьрхIача хIанз тха ферме хIара Iаттагара йоаккха шура 5 — 6 килограмм я. Тхоай хурдаь шура лакхъе гIерташ къахьегаш а да тхо.

Совхоза дикагIйолча доярокашца социалистически яхье а яьнна аз айса укх шера декхар тIайицад хIара кхоабача Iаттагара 3000 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха, аьнна. Дош кхоачашде торонаш а я.

Д. ДЗАУРОВА,
ТIой-Юртарча шурий - товарни ферма доярка, Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден лелаер.

Доазол дехьара

Калейдоскоп

СВЯЩЕННИКАШ КХЫЧА ГIУЛАКХАШ ТIА УХ

Португале, массаза я католически лоархIаш хиннача мехка, цхи эзар гаргга священники монахи ва, цхьабакъда культа гIулакх дераш тIа-тIа кIезиглуш латташ хилар гуччахьа да.

Киназа лоархIам байбаларах священникаш «шоллагIа специальность» Iомаяра уйла е баьннаб. Делкъа ламаз кIиранденошка мара дац, хIаьта кIиранна юкъерча вокх деношка университетерча лекцешка ух е моллагIча «светски» учреждене балха болх.

Цу дерригача хIамаша, кхетадеш ма-дарра, католически доале латтарий сатем боабу. Дукха ха йоацаш хиннача португальски епископата пленарни совещане хьаккайкадир: «кинаге деча гIулакхаца юкъарчал доацаш дувзаденна доацача балхашта шоаш хетабеш бола священникаш тIа-тIа дукхагIа хулаш латташ хиларах» шоаш чIоагIа сатем байна хилар.

В. РЕЗНИЧЕНКО, АПН соб. корр.

Лиссабон.

◆

«НРАВСТВЕННОСТЬ» ЛОРАЕШ

«Полицейскеш массаза а хиннаб аз доттагIий лоархIаш, цхьабакъда укх тIеххьарча хана эхь доадаь лела болабеннаб уж», — хьаккхайкадаьд суде вовзаш волча лондонски порнографически литература дохка-эцархочо Рональд Мэсона. Зуламхо эгIазвигав цхьа цхи шу хьалхагIа мара доацаш ше лондонски полицена хIара бетта-бетта 300—400 стерлингий фунт тийкха хиларо. ХIаьта хIанз 1000 ех цунгара. Цу юккъе гIолла кхы а инфляци а хьалхайоах. «Полицена массаза а тешаме хиннав со, — аьннад Мэсона. — Аз дохка-эцар даьр керттерча даькъе цар тахагара хьа а доахаш, царгара шоашкара йилеш хинна литература дар».

(АПН).

ДИПЛОМА МЕТТЕЛ ШОАШТА ЕТТАШ БОВ

«Сайна теха вала лаьрхIар аз, се институте дIачуниицалга ма-хийтте а. Хийцца аргдар со Iовдала ва, нагахьа санна дIачуэцалехьа аз из даьдалере. Аз лаьрхIар — лакхерча образоване хIанзарча системана духьалара протест! Унзара сурт да са дешарга са даьи наьнеи дIагIоргдар дагадехача хьалхашка оттар».

Ше леш цу тайпара письмо юхедитад город Кобэрча ткъеста шу даьннача Нодзому Цулас. Цуда деша водача институте дIачуотташ лу ахчен хьалхарча семестре дешарах боаккха махи ши миллион гаргга иен. Цул совгIа, хIара деша дIачуводар декхарийла ва «дешара оборудоване ассортимент шеръяр» оалаш долча гIулакха сагIийна массехк миллион яла. ХIаьта уж «сагIаш» укх принципагIа ниидеш да: деша дIачуоттача хана студента баллаш лакхагIа ме хул, кIезигагIа лу цо ахча. Масала, соахка эггара лакхагIа баллаш яьхараша цу гIулакха дIачутийлар шийтта миллион совгIа иен, хIаьта лохагIа яьхараша — ткъо миллион.

Деша дIачуэцара экзаменаш феврале йолалу Японе. Вешта а чоалхане йола институте деша вахара проблема укх шера инфляци бахьан долаш кхы а саготагIа эттай. Цхьан оагIорахьара институташка дIачуэцарах боаккха мах лакхлуш ба, вокх оагIорахьара — хIара денна дукхагIа Iов хьабе болх боацараш. Иштта селхан школа йистеяьха дуккха бараш де хIама доацаш бус.

Цхьабакъда кхьметтел студенташ хила вIаштIехьдаьннарий а халла торо е езаргья. Дукха а дукхагIа йолча частни институташкеи университеташкеи юха а лакхбергба дешарах боаккха мах. Из кхозза совгIа лакхагIа ба частничарел массехказза кIезигагIа йолча паччахьалкхен лакхерча дешара заведенешка дешарга дIадодачул.

К. ДЕРИБАС, АПН соб. корр.

Токио.

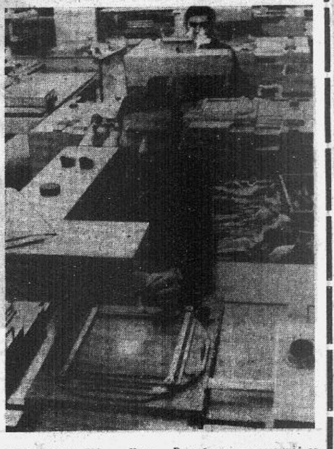

ГДР. СУРТА ТIА: «Карл Цейс Йена» яхача комбината «Топокарт» яха оптически прибораш еча комбината сборочни цеха участок. ГДР-е шерра йовзаш йолчу предприятие арахецачу дуккха тайпара изделех цаI а из. Республика къахьегамхой социалистически а яхь хьалха латтача цу комбината коллективо ца а ять тIаийцай Сийлахь-боккхачу Октябра 60 шу дизара сийна долча социалистически декхарий программа.

АДН—ТАСС.

Чехословаке хIара ди тIехьагIа шерагIа яржаш латт Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна йоаржаь социалистически яхь.

Пардубицерча машинашьеча заводе хьалъяь яьнкача кердача литейни цеха коллективо декхараш тIаийцад — укх пятилетка шин шера производственни план 1977 шера 7 ноябре кхоачашъе аьнна.

ЧТК—ТАСС сурт.

КАЗИРАНГА— НОСОРОГИЙ ЛАЬТТА

Iаламо камаьрша дIахийцад укх лаьттан миIинге оакхарий дунен тайп-тайпарча викалашта вахара эшаш мел дар. Дуккхача Iамаша, баьццарча баьцех йизача аренаша, ушалаша, джунглеша оакхараашта ма хIамеи лела моттиги хулийт. Казиранга яха заповедник Брахмапутры яха хий долача хозеи йIаьхийн йолча моттиге Ассам яхача индийски штата керттерча города 200 километр гаьна улл. Дикъ сахьата автомашинаца вахача дIакхоач заповединке.

Билеташ а ийце пиллаш латтача долх тхо, пилла букъа тIа лаьрххIа даьча гIандаш чу Iочухайшачул тIехьагIа махауташа — пиллаш дIалехкараша — команда лу. БархI пилл наькъагIа дола. ДIайолалу Казиранге гIолла экскурси.

Заповеднике гIолла гIаш лела йиш яц — цIокъаца, акхача пиллаца е носорогаца вIашагIкхета тарлу укхаза. Эггара биреагIеи кхерамеи оакхар укхаза лоархI акха гамаж, цун метр хиллал йIаьхача, ирача муIех цIокъаш тIехь кхер.

Заповеднико кхо бIаь совгIа квадратни километр дIалоац, цун территоре тIа я вархI бIаь носорог, ялх бIаь акха гамаж, бIаь хиллал акха пилли шовзткъеи итт цIокъи, ткъо цIокъа-лом, массехк эзар сай. Ушалашкеи шортта чкъаьраш чудолча Iамашкеи бIенаш даь 2 бIаь хиллал оалхазарий тайпа да.

Казирангера эггара тамашийна хIама—цхьа муI йола носорог. Эггара хьалха из бIаргаяйча хетала хьалхарча ханашка хулаш хиннача рыцарски турнирашка дакъа лаца из кийчйича санна. Хьалхашка а тIехьашка а деза, болатах дича санна чкъораш доахк цун. Уж да носорог дIалелаш цун цхандараштеи вороштеи Iайна цIека хобораш. Цар шоашта юхе дIатIадайт пиллаш. ХIаьта а холу тхо дахкарах цар сатем байнилга. Дукха ха ялале бIаргкъайлайоал уж. ХIаьта саьш укхаза хьатIаухана нахга Iемалга гуш да — сатийна дажаш доахк уж. IотIехъийкхар цIокъа-лом, сиха къайладаьлар из лакхача «пилла» оалача баьцех. Оаха новкъарле яьчоа тара дар цунна.

Ер бIаьшере дIайолалуш Казиранге цхьа муI йола носорог массехк мара яцар. Уж йоайра цхьаккха бахьан доацаш а, иштта цар муIаш ритуальни хIамеи медицине лелаю компоненти санна чIоагIа мах болаш хилар бахьан долаш а.

Ассам яхача штата правительствас хIанз а кIезига къовсам лоаттабац Казиранге браконьерашца. Массехк шу хьалха барайтта носорог йийра цар, цар кулгах байра заповедник лораю нах.

Биоклиматически хьалаш дика доллаше эндемех йов носорогаш. 1973 шера лазарех итт елар. Носорого хьаяле 480 дийнахьа кер чу лелаю ший кIориг, цудухьа а Iезига хул цар фу.

Е. ШУБИЧЕВ, АПН соб. корр.

КХОАНЕ ДАГАКХАБА ЕЗА

Ленинградерча Нохч-ГIалгIай драматически студех

Советски республикай къамий театраш дегIаух СССР-е дахача къамий театральни искусства викалаша шоайла хаддаза творчески бувзамаш а лоаттадеш. ХIара шера Ленинградски театра, музыкеи кинематографеи паччахьалкхен институте дийша баьнна дукха кагирхойи мехкарийи шоай республикашкарча театрашка балха увтташ е керда творчески коллективаш вIашагIъехкаш ба.

Иштта, цхьа шуи ах шун ха яьлча из институт чакхъяьккха баргба хIанз В. В. Меркурьевеи И. В. Мейерхольдеи кулгалдеча актерски мастерске 4-ча курсе дешаш бола Нохч-ГIалгIай студера кагирхойи мехкарийи. Ирина Всеволодовнаси Василий Васильевичеи шоаш цхьана педагогически болх беча юкъа арахеца кхоалагIа къаман группа я из.

Царех хьалхаръяр яр 1933-ча шера С. М. Кирова инициативагIа вIашагIъелла казахски группа. ТIехьагIа цу группана гонахьа хьахилар Казахстана культурни вахаре йоккха моттиг дIалоацаш дола Чимкентера казахски къаман театр. Ленинградерча педагогаша хьалкхеяь я Алма-Атерча актерски студе толашагIйолча преподавателех цаI — профессор Абуксева. ХIаьта шоллагIйола группа — Къулбехьен-ХIирий яр — институт чакхъяьккха яьлар Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом лаьттача шерашка.

1972-ча шера, дукхача кагирхошта юкъера дикатIбараш Грозне хьа а къоастабаь, институте вIашагIъеллар Нохч-ГIалгIай къаман студи. ХIанз цу студе 31 саг ва. Уж дийша баьлча Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театре цар хьаергья гIалгIай труппа.

Студе кулгалхоша юххьанца денз шоашта хьалхашка оттадаь керттера декхар да кагирхошта бизза граждански кхетам балар. Духхьал лакха профессиональни говзал йолаш хиина Iе йиш яц студенташ. Цунца цхьана лакха юкъара культура йолаш, шоаш кхоачашде кийчлуча гIулакхв бехктокхам кIоаргга кхетабеш хила беза уж. Цунга кхача йиш яц студе кулгалхой шоаш искусстве хьалхара гIа баккха кийчберанца айхха бувзам лоаттабеш ца хилча. ХIаьта белгалдаккха деза студентий вахаре кIезига а мукъа лоархIам болаш дола цхьаь цхьа гIулакх цар теркал ца деш ца дутилга.

Нохч-ГIалгIайчера баьхкача кагирхошта дукха ха а низ а дIалуш ва эрсий мотти литературеи хьеха В. Л. Замбржицкий. Студенташта боккъонца дола литература, Нева тIарча города культура вахар довзийтар цар дешар дIадоладеннача хьалхарча деношка денз цо хьинаре дакъа лоацаш чакхдоалаш латт.

Шоай даь цIа санна хьамсара да студенташта В. В. Меркурьевеи И. В. Мейерхольдеи цIа. Василий Васильевичаи Ирина Всеволодовнанеи цар профессиональни говзал лакхъялар, актерашта санна царна дукхагIа карагIдалар ловш хилар санна еза я царех хIаранечун бочагIа йола уйлаш, уж царна гIадъух цар дIадоладаь гIулакх аьттонца чакхдоалаш хилча, царна санна новкъа хул цатоам баьлча. Цу наха шоаш Iомабеш бола кагий нахи мехкарийи духхьал дешархой хинна Iац, шоай бераш санна боча а беза а ба цар уж. ХIаьта шоай аргIа кагирхоша а чIоагIа лоархI В. В. Меркурьеви И. В. Мейерхольди, шоаш боаккхаш бола хIара гIа хьехархой правственни позицешца бувза гIерт уж.

Бе-бе а геттара доккхий а да тахан Нохч-ГIалгIай студе творчески хьаштлараш. Дипломалаьрхlа укхаза кийчъеш ба Ф. Шиллера «Кетарлои безами», В. Шекспира «ШийттлагIа бийса», К. Гольдони «Шин аьлаш Iу» яха спектаклаш. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна оттае кийчъеш я Ежова «Куклий бийсаш» яхача пьесах йола спектакль. Уж спектаклаш я Нохч-ГIалгIай драматически театре хьае лерхIача гIалгIай труппа репертуара ларде ювшаргьяраш.

Къаьстта дукха теркам тIатухийт студе кулгалхоша сцена тIа хьакхоллаш дола сага сурт-сибат массе оагIорахьара дизза, даккха хIама доацаш хилийтара. Цудухьа актерски говзала урокашца цхьана И. В. Мейерхольда чакхйоах биомеханика урокаш а. Цар студенташта гIо ду шоай дегIа маьженаш эшшача тайпара лелаярца шоаш ловзаеча ролей турпалий дегашка латтар хьежача наха кIоаргагIа дIахьалхашка кхахьа.

Студе ший дешар дIадолаДеча хана цун студенташта юкъе шин-кхо саг мара вацар халхвала хоаш. ХIанз уж берригаш а ба тайп-тайпара халхараш деш. Ва укхаза шоай балетмейстер а. 1973-ча шера чакхдаьннача юртарча художественни самодеятельноста Ерригроссийски хьажара лауреат волча студента Гайсанова оттадаьд группас дIа мел гойтача дика тIаэцаш дола вайнаьха халхараш.

ХьалхагIа шоайла вIаши бовзаш ца хиннача кагирхоех вIашагIкхийтта группа тахан цхьа барт болча цаьха коллектив а хинна дIаэттай шоай хьехамчий гIонца. Уж вIаши кхотабара дикка гIо дир соахка аьхки царех цхьабараш Камчатке бахаро. Дикъ шера цар Iомадаьчуй ший тайпара творчески отчет хилар цунах. Цар оттаяь концертни программа латтар пластически а драматургически а даькъе кхычарел толашагIйолча дешара этюдех, спектаклаш тIарча доакъоех, вайнаьха халхарех. Камчаткерча наха геттара чIоагIа дезаделр студентий концерташ. Цига даьккхача бархI дийнахьа царна тийннача дуккхача сийлен грамоташ тIа дIаяздаь да советски искусствана хьинаре пропаганда ярах дола баркалий дешаш.

Нохч-ГIалгIайчера кагирхоша концерташ увттадир Петропавловск-Камчатский яхача городе, Елизовски районе, БМРТ оалача чкъаьрий лувца океаненикъ бе даха кийчлуча кема палуба тIа, чкъаьрий лувцача колхозашка, Камчатски гарнизона бIун доакъошка, моттигерча телевидене студе. Камчатка къахьегамхошта юкъе культурно-шефски болх дика чакхбаккхарах Нохч-ГIалгIай студерча студенташта елар культура управлене Сийлен грамота.

Студентий каникулаш йолча хана царга хьежаш хул уж деша баьгIача школашка. Иштта, дуккхаза хиннай ший школе Костоева Аьсет. Шин болаш лелабу просветительски болх кхыболча студенташа а.

...Вай дувцача тайпара атта дацар юхьиг дIайолалуча хана. Кхы хIама деце а атта дац 17—18 шу даьннача кагирхошта эггара хьалха цIагIара арабаьнна лела. Ленинград санна йоккхача города, института вахарца дIаIама. Цу хана царна къаьстта чIоагIа эшаш яр шоаш деша бахийтача шоай республика йоакхо. ХIаьта йоацаш хиниар-м из яр. Костюмаш, реквизит эцара гIо ца дарал совгIа республика культура министерствагара моральни гIо-новкъостал а довзар студенташта. Аьлча кхоачам ба цхьан шераи ях шераи наьна мотт хьеха саг воацаш студе болх баьлга. Тахан а тIехь дийша баьнна цIакхаьчача шоай кхоаненах хоадам боллаш хIама хац царна. Теша дог доагIа республика а город Грозне а общественни организацеш шоаш Ленинграде деша бахийта кагирхой, дагабохаргхилар. вIашагIдолла лерхIача ГIалгIай къаман театра кхоане дага а кхоабаш.

Е. ФЕДОСОВА,
Ленинградерча «Смена» яхача газета корреспондент

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХIАМАН ДУХТIАВАЛА ГIЕРТА ОАМАЛ

МоллагIча Iилман болхлочун гIулакх аьттув болаш лел е лелац белгалдоаккхача хана эггара хьалха цо деча тохкамех кепайоазоне дIадайзараш дукха хиларга хьож. Ше гучадаьккха, даьшха дола керда хIама, уйлаш, факташ хьем ца беш, лостам болаш сиха дIаязъе а газеташтеи журналаштеи гIолла наха дIайовзийта а карагIдалар, диссертационни балха защита еча хана из хIаьта а вета де эшаш хилар вIалла теркал ца дича а, дуккхача дешараштa меттел сага шийна а чIоагIа лоархIаме хIама да. Къона вале а цу даькъе эггара дикагIа кайоалачарех ва Вацуев Iабдула Зимаевич — Нохч-ГIалгIай исторе, меттеи литератураи Iилма-тохкама института советски ханача исторе сектора Iилман болхло.

Цу хьакъехьа къонача Iилман болхлочун аьттув балар аз эггара хьалха дувз цо редакцешца, кепайоазон кхыча органашца айхха бувзам лоаттабарца.

Каст-каста редакце воагIа Iабдула. Редакце планашка, де лерхIарашка хьежа ца Iеш даим яхар санна ший дагалатта цхьа тема ца могаеш атта дIаводац. ТIаккха шийна дагадоаллари редакцена хетари цхьан лерда тIа эттача ховш хул авторо фу тайпа лостам бала беза кийчъе лерхIача материала. Дерригача республикански газеташка араювлаш, къаьст-къаьстача сборникашта юкъеяха дукха статьяш арайийннай цун укх тIехьарча хана. Уж дукха яле а сихвенна язъяьй алз йиш йолаш яц уж. Сона дика йовз Iабдулай оамал. Дукха бийсаш наб ца еш болх беш вагIаш дIаахийтай цо. ХIаьта уж атта хьахинна ца хилара эггара дикагIа дола тешал да цар чулоацам кIоарга хилар.

Iабдула ший балха тIа иштта кайоалаш хургвалар аьнна хет сона, нагахьа санна школера а университете а, тIаккха цигара воаллаше а Iилма-тохкама институте а кхоачаш цун вахара никъ шаьра хьабена баларе.

Из иштта хиннадац. Институте балха отталехьа долча ший вахара гIулакхех цо хьадийцача хайра сона из даим заманца гIа боахаращца хиннилга, цун дегIа тIехк болхлой коллективе чIоагIъяла йолаеннилга, вахар эггара чIоагIагIа кхехкача хиларца цун сакхетам хаддангза лакхлуш хьабенилга.

БархI класс чакхъяьккхачул тIехьагIа дезала гIо дар духьа балха а этте дIахо сайрийнарча школе дешаш хул кхелгга зIамига саг. 1961 шера юкъера школа толаме йистеяьккхе аттестат хьаэц. Из шу кхы а цхьан хIаманца белгала да Iабдулайна. ТIах аьнна вола гIишлонхо хилара тарра Москве къонача гIишлонхой Ерригсоюзни совещане дакъалаца вохийт из. Цига цунна лу «СССР гIишлои министерства яхьа отличник» яха знак.

Цу шере а Ростовски университета исторически факультета студент хул цох. Цига а ший дешара программах дика кхеташ хиларах кхоачамбаь Iеш вацар кердадар довзара, лахара тIаккхуш вола зIамига саг. Университета всеобщи исторе кафедраца буззам лоаттабеши къамий кортамукъален боламах, колониальни Iазапа духьела Азеи Африкан халкъаша лоаттабеча къовсамах материалаш гулъеш вар. Вуза юкъарча конференцешка цу хьакъехьа рефераташ ешаш хулар. Цу хана шийх Iилмахо хургва аьнна цун дага хинна деце а тIехьагIа юха сомабаргбола безам битар цо.

Шийца университете деша эттаращца из чакхъяккха вIаштIехьдалазар Iабдулай. ШоллагIча курсера паччахьалкхен хьалхашкара ший декхар дIадалар духьа Советски Эскаре гIулакх де волавелар. Цига а ца зувш дисанзар хIамах дика кайоалаш волча нохчий зIамигача сага хьинар, общественни вахарцара цун безам. Цига дIаийцав Iабдула парте член хилара кандидаталла а.

Эскарера цIавенвчул тIехьагIа кхы а чIоагIагIа дешара тIавийрзар дегIа низ бенна, сакхетам лакхбенна вола зIамига саг. Университет чакхъяккхалехьа вай мехка Октябра 50 шу дизар белгалдоаккхача деношка СССР къонабарий делегацеца цхьана Германски Демократически Республике вахаиз цIей дездеш хилар.

Иштта 1968 шера университете дийша а ваьнна из Грозне цIакхаьчача Урус-Мартановски № 2 йолча юкъерча школе хьехархолла хьожавир из. Цига цхьа шу ха мара яккхацзар. Студент волча хана кIезиг-дукха Iилман балха тIаваьржа хиларо ший овла бахийта хиннебар, цудухьа из безам шийха кхаьчача юха сомабаьлар, каст-каста цун керта чура уйлаш дIа а лувцаш.

Цу юккъа конкурс хкаикайир Нохч-ГIалгIай исторе, меттеи литератураи Iилма-тохкама институто. Ца гоадеш ший каьхаташ цига дIачуделар цо, тIаккха Iилман совето могаварах балха а этта бархI шера цига къахьегаш хьавоагIа.

Цун вахарера из ха керттерча даькъе «Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци кийчъеча хапара Грозне большевистски организаце гIулакхаш» яха тема тахкараи яшхараи дIаеннай цо. Укх юбилейни шера ший къаьстта лоархIам бола из дош долга хIаране атта кхетадергда. Укх шера кастлуш диссертацена защита е из кийчлуш хиларца цун гIулакхаш дукха хургдале а хIанзалца санна кепайоазонцара ший беркате буззамаш дIахо хьоргда аьна хет, хIана аьлча революци кийчъеш, из чакхйоаккхаш, чIоагIъеш вай мехкарча доккхача а зIамигача а халкъаша хьабена никъ вай ха ловш хиларга диллача Iилмахошта цIаккха лакъаргбоаца хьест ба из.

Iабдулайх дукха ха ялалехьа исторически Iилмай кандидат хургхилара со шек вац. ХIаьта из цу тIа соцаргволчарех а хетац. Из ала бокъо лу вайна цун дIадахача а хIанз долча а вахаро. Цул совгIа миччa тайпара кхаьча а цу боарамга вала гIертачарех а вац из. Ше Iилман болхло волаш, институте яьккхача хана а коллектива меттел республика а общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хьавенав.

Ший тема дагахьа ювца ховш Iилмахо вале а цох бокъонца, ший замо дIа ма-деххара тохкамхо хургвац, нагахьа санна вахар кIоврга довзаш, денна хулача эргалоний зем баккха, хьисап де ховш из ца хуле. Цу даькъе Iабдула творчески вIаьхий веш хIама да ше гулъяь материал, техка хIама наха дIадовзийта гIерташ из хилар. Цу даькъе а цун аьттув боалийт из КПСС а ВЛКСМ а Нохч-ГIалгIай обкомий лектор хиларо. Наха камаьрша хьайна дайзар Iа дIадовзийташ, царех каст-каста кхеташи царца дагавоалаши хилча шийна а оагIонна чIоагIа пайда боал.

Ший керттера темал совгIа даим кхы а шиъ е кхоъ дош тохкаш хьавенав къона Iилманхо. Иштта, цо гулъяьй «1941—1945 шш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема фронташка Нохч-ГIалгIайчен тIемахоша гойта турпала гIулакхаш» яхача дешах йола йоккха материал. А. З. Вацуеви цхьаькха цхьа новкъости составителаш а болаш «Нохч-ГIалгIайчен парторганизаци 1903—1922 шерашка» яха документийи материалийи сборник арадаккха кийчдеш да издательстве. Цу тайпара сборник Къилбаседа Кавказа автономни республикашка духхьашха кийчдаьлга белгалдаккха доагIа. ХIанз цун ларде очеркаш кийчъе оттаргболаш ба вайцига.

Вайна йовзаши езаши йолча Джамбулатова Кураза Зинаидай бIаргьIала хиннав Iабдула балха венача хьалхарча дийнахьа денз. Цо цох укх тайпара аьлар:

— ЧIоагIа хIама тахкара, гулдара тIаккхувш, хIаьта ше духтIаьала гIертачунга кхачалца са ца тувш, даим кердадар лохаш оамал йолаш ва Iабдула. Дукха тайп-тайпара литература дешаш, ше тохкаш йолча темана гонахьа бIарчча штате боацача сотрудникий актив кхотае ховш ва. Институте тайп-тайпара общественни декхараш кхоачашдеш хинна».

Коллектива юкъара гIулакх бахьан дог лазаш, моллагIа дош къоастадеча ший дага воаца новкъост ше хилар дIагойтад Iабдулас ше дуккхазза месткома председателалла, партбюро членалла хийржача шерашка. ХIаьта хIанз а ва из месткома член. Корта болаш чакхьювл из кулгалхо а волаш «Паччахьалкхен революци» яхача В. И. Ленина балхах йолча семинарски группа занятеш а.

Дукха дика хIамаш дийцар сона къоначa денал долча коммунистах новкъосташа. ХIаьта из кхычар санна дика могаваьча цхьанне бух соцаш тIатехар: «Цкъаза чугIорташ оамал я Iабдулай, тIаккха юхатоха везаш моттигаш а хул».

Из «во» оамал — къонал. ДIатIахьежача саббаре, курасонта воацаш вале а шийна нийса ца хетар юхьдухьала дIаоалаш ва Iабдула. Вокхан авторитет йоккха яр аьнна юха ца воалаш. ХIаьта деша маIанга кхача гIертача Iилмахочоа эшаш оамал хет сона цох а.

С. МАЙСИГОВ.

АЭРОФЛОТА КЕРДА ТАРИФАШ

1977 шера 1 апреле денз авиабилеташта керда маьхаш чIоагIдаьд. Аэрофлота тарифаш (маьхаш) хийцай граждански авиаци хIанзарча реактивни лайнерашца кийчъяь хилар, билетий мах хувца а ца луш тIеххьарча шерашка пассажираш сихагIа дIакхувлар, царна йоккха паргIато йолаш гIулакх вIаштIехьдаккхар бахьан долаш. Цу дерриганешка дIадодар тIаккхийттад, перевозкай рентабельность лохъеннай, дукхагIча хана паччахьалкхенна чIоаггIа зе хулаш а нийслу из.

Тарифаш вIаштIехьъяхаро торо хулийтаргья дIадодачунга хьежжа бахача наха гIулакх дара боарам нийсбе.

1977 шера 1 апреле денз юкъера лаьрхIача 20 процент тIакхетаргда авиабилетий маьхаш. Иштта Грознера Москве кхачалца долча билета мах 34 сом хургба. ХIанз цу билета мах 29 сом ба. Кхы гаьнагIа йолча вай трассашка тарифаш укх тайпара хургья:

Грозный — Москва — Хабаровск — 152 сом хIанзарча 135 сома меттел, Грозный — Минводы — Алма-Ата — 64 сом, 60 сома меттел. Иштта пассажира беш бола никъ бIаьхагIа ме хул авиабилета хIанзарча маьха IотIакхета процент кIезигагIа хургья. Укхаза белгалдаккха доагIа цхьаькха. Тарифаш IотIакхете а Аэрофлота чурча трассашкара маьхаш дунен тIа эггара кIезигагIа да. ДIоахалга диллача цхьатарра йолча авиалинешка вайцигара маьхаш 2—2,5-зза кIезигагIа да капиталистически мехкашкарча йоккхагIйолча авиакомпанешкарчул. Масала, Москва — Ленинград яхача 670 километр йолча трассе вайцига 18 сом доаккх, хIаьта иззал йолча трассе США — 42 сом. Цул совгIа Аэрофлоте самолеташ тайп-тайпара яле а навигаце сезон моллагIа яле а маьхаш хувцалуш дац.

СССР Аэрофлоте къаьнача аэровокзалашта реконструкциеш а керда ераш хьалъеш а йоккха программа кхоачашъеш латт. Из кхоачашъяра паччахьалкхено дуккха ахча дIахийцад. ТIеххьарча шерашка вай мехкарча 70 совгIа йолча городашка хьалъяьй керда аэровокзальни комплексаш. 1980 шу хьатIакхоачаш кхы а 40 аэровокзал болх бе йолалургья, цу даькъе город Грознера яр а йолаш. ХIанзара аэропорташ дукхагIа хилар, самолеташца дукхагIа нах дIа-юха лелаш хилар бахьан долаш хIара шера 50-нел совгIа авиалинеш хьаелл. Фегара транспорт массане а пайда эца йиш йолаш я. Иштта хургда дIахо йодача хана а.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Бераштa дола фильм. «Цхьаккха цIагIа вац» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. (Чехословаки). 1—6 сереш). 10.25 — Э. Григ. Лирически пьесаш. ДIалокх РСФСР искусства заслуженни деятела Мержанова. (Фортепиано). 11.00 — «Вай биография. 1936-гIа шу». 14.30 — Iилман популярни фильмай программа. 15.00 — «Эрсий мотт». 15.45 — Бераштa дола фильм. Телевизионни короткометражни художественни фильмай программа. 16.40 — Шахматни школа «Ловзаболалурий класс». 17.10 — Берий ашарий кIира хьаделлар. Концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — Кожласв. «Горянка» яхача балетацара сюита. 18.45 — Миллионий ленински университет. «Советски саг интернационалист а патриот а ва». 19.15 — Экрана тIа — кинокомеди. «Волга-Волга» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — СССР профсоюзий 16-ча съезда делегаташта а хьаьшашта а дола концерт. Съездий Кремлевски Дворецера передача. Иистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.50 — «Къахьегамхой самодеятельни художественни творчества Ерригсоюзни хьалхарча фестивала лауреаташ (нохчий меттала). 18.30 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Фильм. 18.55 — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга. Воккхача наькъа эташ. Социалистически культура фронте. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Республика хьехархой IV съезда делегаташта дола концерт. 20.00 — Iалама доттагIий телевизионни клуб. 20.30 — Хоамаш, реклама.

25 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Бераштa дола фильм. «Цхьаккха а цIагIа вац» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм (Чехословаки). (7—14 сереш). 10.40 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий иллей академически хора концерт. 11.25 — Миллионий ленински университет. 14.30 — Йоккха гIишлош хьалъечара балха денош. Кинопрограмма. 15.30 — Бераштa. «Тамашийна каралоацам» художественни фильм. 16.45 — «Москва и москвичаш а». 17.15 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Халкъа творчества телевизионни программа «СелаIад» яха дунен халкъашта юкъера шоллагIа фестиваль. Ирак. 18.55 — СССР профсоюзий XVI съезда делегаташа къамаьлаш ду. 19.10 — СССР халкъа артиста Ю. Гуляева концерт. 20.00 — «Вай биография. 1937-гIа шу». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Кинопанорама. 23.00 — Волейболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. Иистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Документальни фильм. 18.15 — «Политически дешар. Бехктокхаме ха» (гIалгIай меттала). 18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Граждански тIема довкъошхо А. А. Вакеман. 19.20 — Фильм. 19.30 — Iалам лораде (нохчий меттала). 20.00 — «ЗIамига бераш, шоана». 20.10 — «Болхлой тIехье». Профтехучилище дешархошта йола программа (нохчий меттала). 20.35 — Музыкальни заставка. 20.40 — «Письмо дайтар — саг» (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 12—17, Грозне 14—16 градус йIовхал йолаш хилеи тарло.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш, фегара температура бийсана 0—5, дийнахьа 10—15 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленностан отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттен деношка

СФ05071. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2301.